МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему **DOGME APPROACH В ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0354-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Козиряцька Ліна Сергіївна

Керівник д.п.н., проф. Пахомова Т. О.
Рецензент к.п.н., доц. Надточій Н. О.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Надточій Н. О._____
«____»_____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

КОЗИРЯЦЬКІЙ ЛІНІ СЕРГІЇВНІ
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Dogme approach в формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Пахомова Тетяна Олександрівна, д. пед. н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «20» березня 2025 року № 425-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту): 12 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретико-методологічні засади методики навчання іноземних мов у вищій школі, дослідження особливостей використання засобів навчання для формування іншомовної комунікативної компетенції

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) теоретичні основи навчання майбутніх філологів англомовної комунікації з використанням сучасних методик та технологій; 2) методика застосування сучасних навчальних технологій на заняттях з англійської мови в професійній підготовці студентів-філологів; 3) організація експериментального дослідження та аналіз його результатів

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	10.05.2025	07.06.2025
Розділ 1	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	07.06.2025	12.08.2025
Розділ 2	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	12.08.2025	10.09.2025
Висновки	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	10.09.2025	20.10.2025

6. Дата видачі завдання 10.05.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	червень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	липень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	серпень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ Л. С. Козиряцька
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Т. О. Пахомова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ М. В. Залужна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 63 стор., 62 джерела.

Об'єктом дослідження є процес формування іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів на основі теоретичних засад Dogme approach в процесі здобуття вищої освіти.

Мета роботи – розробити лінгводидактичну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців філологів.

Теоретико-методологічні засади становлять: концепт та сутність комунікативної методики Dogme approach (С. Торнберрі, Л. Меддінгс), положення фахової підготовки майбутнього спеціаліста (О. Тарнопольский. І. Когут, О. Тур, Т. Сорочан) та інші науково-методичні роботи про значення іноземних мов та розвиток комунікативної та професійної компетентності.

Отримані результати: проведення дослідницького навчання виявило, що залучення теоретичних засад Dogme approach, створення автентичного середовища для розвитку спонтанного мовлення, підвищує мотивацію студентів до навчання, розвиває здібності роботи в групі, тим самим допомагаючи знайти спільне рішення. Усі зазначені аспекти підвищують рівень сформованості комунікативної компетентності.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, методика Dogme approach, студенти-філологи, групова робота, педагогічні умови*

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ DOGME APPROACH У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ 7

1.1 Виникнення та розвиток Dogme approach 7

1.2 Dogme approach у контексті сучасних методів викладання іноземних мов 11

1.3 Переваги та виклики застосування Dogme approach 16

РОЗДІЛ 2 ІНОЗЕМНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК МЕТОДИЧНА КАТЕГОРІЯ 23

2.1 Сутність іншомовної комунікативної компетенції 23

2.2 Особливості формування комунікативної компетенції у студентів-філологів 27

2.3 Вимоги до педагогічних технологій для розвитку іншомовної компетенції 35

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ЗАСТОСУВАННЯ DOGME APPROACH У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ 41

3.1 Організація педагогічного експерименту 41

3.2 Методи та прийоми реалізації Dogme approach 47

3.3 Аналіз результатів експерименту 57

ВИСНОВКИ 62

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 64

ДОДАТОК А 70

ДОДАТОК Б 73

ВСТУП

Успішне опанування іноземними мовами було та є одним з ключових критеріїв для більшості професій. Саме це є процесом розвитку та успішності будь-якого фахівця. Безперечно, вільне та професійне володіння іноземної мовою для студентів-філологів є найважливішим аспектом у формуванні професійності. Відповідно до міжнародних стандартів, студенти-філологи мають добре орієнтуватись у термінах та поняттях відповідно спеціалізації, володіти усіма необхідними аспектами мови, що вивчається, бути обізнаними в історії розвитку мови та її соціокультурних явищах. Проте, навчання за традиційними методами викладання не завжди може забезпечити формування важливих професійних компетенцій, тому викладачі дедалі більше звертають увагу на сучасні методики викладання.

Одним з найвідоміших методів сучасного викладання іноземних мов виокремлюють Dogme approach, фокус якого робиться на автентичному спілкуванню та природності мовлення. Розробниками цього методу є Скотт Торнбері та Люк Меддінгсон. Концепція цього методу полягає у спонтанності процесу, без перевантаженням матеріалами та скорочення комунікативних вправ під час заняття. Принцип Dogme approach полягає у максимальній активації мовних механізмів мовлення під час групового обговорення, в головній ролі якого виступають студенти, які і продовжують ініціювання полілогу.

Актуальність дослідження зумовлена перейняттям досвіду зарубіжних моделей системи викладання, які націлені на максимально продуктивний розвиток комунікативних навичок та високий рівень підготовки студентів філологів які відповідають сучасним вимогам та європейським стандартам.

Об’єктом дослідження є процес формування іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів на основі теоретичних засад Dogme approach в процесі здобуття вищої освіти.

Предмет дослідження – технологія Dogme approach в процесі формування професійно орієнтованої англомовної комунікативної компетентності у студентів-філологів.

Мета – розробити лінгводидактичну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців філологів на основі методики Dogme approach.

Задля досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

1) охарактеризувати теоретичні основи Dogme approach у формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів;

2) розробити методичну систему використання технології Dogme approach;

3) визначити доцільність запровадження Dogme approach для формування іншомовної комунікативної компетентності;

4) перевірити ефективність методики під час педагогічного експерименту.

Для розв'язання поставлених завдань використовували такі **методи дослідження**: теоретичні – аналіз, синтез та узагальнення для вивчення навчально-методичної, психолінгвістичної та лінгводидактичної літератури; емпіричні – педагогічні спостереження за навчально-виховним процесом та метод моделювання задля розробки системи вправ і завдань, бесіда, анкетування, тестування, педагогічний експеримент.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що презентовано сучасну методику Dogme approach, запропоновано перелік вправ, проаналізовано залученість сучасних методів викладання.

Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження в подальшому можуть бути використані під час навчального процесу на заняттях англійської мови для студентів вищої школи за професійним спрямуванням.

Робота пройшла **апробацію** на 4 науково-практичних конференціях. Результати дослідження представлено у 4 публікаціях:

1. Пахомова Т. О., Козиряцька Л. С. Dogme approach у формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів. *Вісник науки та освіти*. 2025. №11. С. 1022–1030.

2. Козиряцька Л. С. Dogme approach в формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів 1 курсу. *Різдвяні студентські наукові читання : Vita in lingua* : Матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. С. 183–184.

3. Козиряцька Л. С. Методичні аспекти використання Dogme approach у мовній підготовці студентів-філологів. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2025»* : Запоріжжя : ЗНУ, 2025. Т. 3. С. 187–189.

4. Пахомова Т. О., Козиряцька Л. С. Прагматичні стратегії реалізації Dogme-підходу в процесі навчання іноземної мови. *Тези доповідей XVII Міжнародної наукової конференції «Іноземна філологія у XXI столітті»*: у 2 т. Запоріжжя : ЗНУ, 2025. Т. 1. С. 154–157.

Структура і обсяг роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатку та списку літератури використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються теоретичні засади Dogme approach у контексті формування іншомовної комунікативної компетентності студентів-філологів, розглянуто передумови виникнення та етапи розвитку цієї методики, а також проаналізовано її місце серед сучасних підходів до навчання іноземних мов, окреслено переваги та можливі труднощі впровадження Dogme approach в освітній процес закладів вищої освіти.

Другий розділ присвячено розгляду іншомовної комунікативної компетенції як методичної категорії, уточненню її сутності та структурних компонентів, а також аналізу особливостей формування комунікативної

компетенції у студентів-філологів і вимог до педагогічних технологій, спрямованих на її розвиток.

У третьому розділі представлено методичну систему застосування Dogme approach у навчанні студентів-філологів, описано організацію та хід педагогічного експерименту, охарактеризовано методи і прийоми реалізації зазначеного підходу, а також здійснено аналіз і узагальнення отриманих експериментальних результатів.

У висновках подано узагальнені результати дослідження та сформульовано основні підсумки щодо ефективності використання Dogme approach у формуванні високого рівня іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів.

Загальна кількість сторінок 63, кількість використаних джерел 62.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ DOGME APPROACH У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

1.1. Виникнення та розвиток Dogme approach

Як зазначав лінгвіст Хармер, людська комунікація є складним процесом. Коли людина має намір чимось поділитись, висловити свою думку в неї виникає потреба у спілкуванні [Harmer 2007]. Мовлення на думку науковця Нунана, це наче приготування страви, де процес передає інформацію через побудову слів та речень, а використання інтонації, тону та наголоси на певних словах це наче спеції які доповнюють мовлення. Усне мовлення, загалом є одним з найскладніших процесів, де залучені когнітивні та комунікативні функції для побудови повідомлення з метою бути почутим, зрозумілим. Використання ж правильного тону та інтонації важливі для успішного сприйняття повідомлення. Говоріння включає взаємодію та комунікацію з іншими, що є основним у вивченні та опануванні іноземної мови. Співрозмовник має зрозуміти те, що висловлюється, а учні мають бути обізнаними у структурі мови та вільно володіти нею. Навчання говорінню, полягає у вдалому формуванні здатностей які висвітлені нижче:

1) використання мови як способу висловлення думок та почуттів;

2) залучення ритму, наголосу, паттернів інтонації у висловлюванні;

3) формувати та реалізовувати ідеї мовленнєво в послідовному порядку;

4) добирати відповідні слова та мовні конструкції загалом з урахуванням доцільності їхнього вжитку у певному контексті, аудиторії чи ситуації [Nunan 2003].

Описані аспекти вище є основою сучасного методу викладання іноземної мови– Dogme approach,засновники якого є Скотт Торнберрі та Люк Меддінгс, які завдяки своїм інноваційним підходам показують що викладання та навчання загалом мають розвиватись та сприйматись спеціалістами як нові можливості до пізнання. Етимологія методичного напряму, Dogme ELT походить від Dogme 95, данського руху у кінемографі, який був створений та презентований як певна форма протесту, що якісні фільми можна створювати без спеціальних ефектів. Режисери стверджували, що нагромадження складних технік лише відволікають увагу глядачів від основного сюжету, так і був запроваджений мінімалістичний підхід, ціль якого була висвітлення головної суті продукту. Саме завдяки цій ідеї, вчитель та автор методичних книг Скотт Торнбері, надихнувся та знайшов метафору для Dogme ELT.

У своїй статті A Dogma for EFL, Скоттом Торнбері були адаптовані ідеї сучасного навчання англійської мови як іноземної без залучення «спеціальних ефектів» у формі вже запропонованих програмою підручників та інших матеріалів для навчання. Опублікувавши статтю, Торнбері кинув виклик традиційному викладанню англійської мови, він стверджував що уроки мають бути імпровізованими та адаптованими на основі потреб учнів. Концепція методики швидко набула популярності серед викладачів які хотіли впровадити зміни у моделі викладанні мови. У 2009 році, Скотт Торнбері разом з Люком Меддінгсом створили та опублікували книгу “Teaching Unplugged”, яка була високо оцінена викладачами з усього світу та нагороджена премією British Council ELTon за інноваційні впровадження в освіті.

Основою Dogme є комунікативний підхід (CLT), адже обидва напрями ґрунтуються на схожому баченні процесу вивчення мови та надають великого значення розвитку та набуття комунікативної компетентності. Основна функція мови це взаємодія та спілкування, адже справжнє опанування мови, як стверджують викладачі-методисти, утворюється через соціальну комунікацію та реальну взаємодію. Діалог спонукає студентів до спілкування, яке

утворюється під час самого заняття, а не за допомогою заздалегідь заготовлених мовних блоків.

Втім, Dogme та CLT дещо відрізняються, а саме у підході до побудови змісту діалогів. У CLT, поняття «дефіциту інформації» для створення діалогу має бути організовано так, аби один студент отримував інформацію від іншого. Однак аспект «навчання без матеріалів» також критикують. Деяким викладачам складно адаптувати урок до потреб різних студентів у класі. Така імпровізація може бути виснажливою, адже вимагає постійного прийняття рішень щодо фокусу на мову, навички та практичні завдання прямо під час уроку.

Натомість, Dogme наголошує на автентичності діалогу, стверджуючи що його контекст має формуватись самими студентами відповідно до їхніх запитів та потреб у навчанні, а не бути заздалегідь створеними та контрольованими викладачами. Загалом, говоріння потребує інтеграції багатьох факторів, що робить опанування цієї навички іноземною мовою серйозним викликом.

Методика Dogme ELT базується на шести важливих принципах для занурення студентів у штучно створене автентичне середовище яке дозволяє ефективно засвоювати теми та відразу ж використовувати новий матеріал на практиці:

1) залучення – студенти більш залучені до обговорення та націлені на вивчення завдяки матеріалам, які вони самостійно підготували та опанували;

2) взаємодія – навчання відбувається через так званий методичний прийом interaction T-S-S-S-T (T-teacher, S-student), де вчитель створює штучну ситуацію, яку студенти мають підтримувати між собою. Вчитель контролює процес та занотовує помилки які наприкінці заняття будуть обговорені;

3) емерджентність – запам’ятовування нових лексичних та граматичних конструкцій виникають з процесу навчання, а не тільки у лекційній формі начитування матеріалу;

4) діалогічні процеси – навчання та комунікація є соціальними процесами де завдяки діалогічному мовленню знання спільно конструюються;

5) розширення тем обговорення – студенти не мають чітких рамок з тем, запропонованими підручниками та викладачами, під час дискусії учні самі направляють русло бесіди та підтримують його;

6) актуальність – теми для обговорення та завдання мають бути націлені на запит та рівень студентів.

Як зазначає сам Скотт Торнберрі у своєму журналі, емерджентність або ж emergent language, мова що виникає в процесі є одним з найголовнішим аспектів цього методу. Буквально, під час самого обговорення, можна визначити рівень підготовки студентів та зрозуміти сформованість іншомовної комунікативної компетентності. Більше того, протягом дискусії проявляються слабкі та сильні сторони студентів. Саме цей концепт «в реальному часі» без непідготовленого мовлення і є опануванням мови. Студенти самі записують нові слова які були озвучені іншими учасниками навчального процесу. Або ж наприклад, учень розгубився і не зміг пригадати певне слово, інші учасники можуть допомогти з використанням цього слова у прямому контексті. Так відбувається запам’ятовування слів під час реальної потреби.

Саме під час цього процесу, ключова роль вчителя, адже спираючись на теоретичні засади методу Dogme, задача вчителя створити дружню та підтримуючу атмосферу де учням не буде страшно чи соромно помилятись, а вивчення мови набуває природності процесу через вивчення в реальному часі, помилок та виправлення. Проте, важливо зазначити що все заняття не будується на виправленні помилок. Скотт Торнберрі зазначає, що помилки слід коригувати обережно, без детального пояснення і дати учню можливість в першу чергу самому зрозуміти що було сказано не так [Thornburrry, Meddings 2009].

Прихильники методу Dogme, стверджують, що традиційна подача мовного матеріалу в підручниках суперечить дослідженням у галузі засвоєння другої мови, або ж першої іноземної, що вивчається. Науковці зазначають, що мова не вивчається лінійно за підручником, тому заздалегідь визначене «введення» граматики немає жодного зв’язку з реальними механізмами

мовного розвитку. Тому, спонтанність концепту Dogme є найвпливовішим інструментом взаємодії студентів. Такий формат дозволяє вчителям визначати реальні потреби студентів визначаючи зміст і цілі уроку, а не напряму залежати від підручників та інших матеріалів.

Ще до появи самого поняття Dogme, лінгвіст Олрайт, зазначав, що матеріали мають лише підтримувати навчальні цілі, проте не обмежувати та не визначати їх. Таким чином, Dogme,спрямований на навчання мову, в пріорітеті якого є живе спілкування та взаємодія усіх студентів між собою [Allwright 1990].

1.2 Dogme approach у контексті сучасних методів викладання іноземних мов

Орієнтуючись на теорії досліджень лінгвіста Нунан, більшість викладачів схиляються до думки що принцип взаємодії учнів між собою під час навчання є найдоцільнішим і водночас найбільш ефективним. Метод Dogme approach поєднує в собі комунікативний підхід та процес співпраці які у свою чергу спонукають студента говорити іноземною мовою з використанням автентики та штучно створених мовних середовищ для практики та вдосконалення мовлення і досягнення навчальних цілей [Nunan 2004].

Підхід Dogme approach базується не лише на методиці викладання мов, а також містить у собі прогресивні, гуманістичні та освітні ідеї що створює основу для справжнього навчання. Слід зазначити, що засновники цього підходу виділяють три основні принципи функціонування Dogme:

1) навчання, яке ґрунтується на живому спілкуванні;

2) мінімальне використання навчальних матеріалів;

3) розвиток мови, що виникає природньо в процесі уроку.

Перший принцип містить у собі ідею, що комунікація та діалог є основою навчального процесу. Штучно створене але максимально наближене до реальності, автентичне середовище сприяє розвитку мовних та міжкультурних навичок і не менш важливо, виходу учню із зони комфорту та страху помилитись. Одним з головних аспектів у вивченні мови є не залежність від матеріалів, а взаємодія учнів між собою та з вчителем. Саме це допомагає вчителям дійсно навчати, а учням засвоювати мову через природню та автентичну комунікацію [Tharp, Gallimore 1988]. Керуючись цим, Меддінгс та Торнбері стверджують, що їхня методика здатна висвітлити основні моменти в навчанні та водночас допомогти змінити фокус з застарілого уявлення: «Вчитель має керувати на занятті та спонукати до активностей учнів» на більш сучасний підхід де процес навчання розвивається завдяки тому що учні не лише пасивні слухачі, а й активні учасники бесіди, яку вони самі і «ведуть» [Thornburry, Meddings 2011].

Засновники методики Dogme approach впевнені, що коли учні та вчитель проявляють свободу у навчанні, де вчителі у свою чергу, поступово підтримують їхній розвиток завдяки мовним містками (“scaffolding”), процес вивчення мови за підходом Dogme approach може успішно розвиватись.

Другий принцип – мінімальне використання заздалегідь зроблених матеріалів та підручників. Меддінгс та Торнбері зазначають що підхід Dogme approach базується на униканні або мінімальному використанні підручників, натомість змістити фокус уваги на більш сучасний спосіб викладання – мінімальна опора на матеріали, зміст та наповненість заняття формуються в процесі самого заняття, а не перед ним. Ідеї, знання та думки учнів – все це є основою мовної практики. Якщо все таки додати використання матеріалів, то вони мають бути сформовані під запит учнів та з урахуванням їхніх реалій, аби під час розмови вони могли поділитись своїми знаннями та попереднім досвідом [Banegas 2012].

Третій принцип полягає в тому аби засвоєння мови відбувалось не методом заучування чи повтором граматичних та лексичних конструкцій з

підручників, а під час процесу спілкування. Вчитель має надавати учням більше можливості взаємодіяти між собою . У такому ж контексті, вчитель поступово сприяє навчанню мови, залишаючи простір для її виникнення під час спілкування. Саме автентичне мовне середовище створене учнями та підтримане вчителем допомагає швидшому опануванню матеріалів та розуміння використання матеріалу поза межами уроку.

Таким чином, можливість учнів взаємодіяти між собою, робота в команді, де для підтримання залученості та мотивації в навчанні чудово працює метод змагання (кидати виклики один одному) є основою комунікативного середовища. Професор Р. Елліс описує це все одним поняттям – *emergentism* коли знання мови «спливають» під час самого обговорення і базується на асоціативному навчанні [Ellis 2008].

Торнбері та Меддінгс стверджують що саме підхід Dogme approach є одним з найбільш прогресивним та сучасним у сфері викладання іноземних мов. Як вони і вказали, використання методу на уроках англійської має бути впровадженим аби «відкрити для себе зовсім інакший шлях становлення викладачем». Як зазначалось вище, фокус заняття спрямований на емерджентність, проте це не означає що підготовка заняття не потрібна. У сучасному підході вона видозмінена, адже до вчителів висуваються ще вищі вимоги. Задля успішного занурення учнів у процес навчання, викладач має бути глибоко обізнаним у мові, розуміти потреби учнів та володіти правильною організацією ролей на уроці. Проте існує вірогідність того що деякі викладачі не можуть ефективно реалізувати потреби учнів, не маючи високого рівня володіння мовою та слабкими знаннями у організації навчального процесу. Навіть якщо під час заняття з методикою Dogme виникає обговорення, вчитель може бути не впевненим у його навчальній цінності.

Залучення в міру матеріалів безсумнівно є ефективним способом у сприянні навчання та є важливою базою з завдань. Проте, залежність від них може обмежувати цінні можливості навчання, які виникають під час взаємодії та прямої дискусії. Тому завжди доцільно створювати простір для

емергентності мови і подальшого плину уроку без обмежень матеріалів. Цей підхід допомагає студентам залучати під вже наявні мовні конструкції під час дискусії та пошуку відповідей. Результатом є розвиток та формування впевненості під час дискусії та висловлювання власних думок без страху осуду. Також, у той час, викладач може визначити певні прогалини знань які можуть бути помітні під час висловлення думок, на які варто звернути увагу під час роботи. І саме так, вчитель також зацікавлений у тому, що хочуть сказати студенти, а не тільки коригує їхні помилки [Fregan, Maslun 2014].

Сама структура заняття з використанням методики Dogme approach може здаватись складною та неструктурованою на перший погляд, проте засновники цього методу зазначають що все заняття має будуватись на «трьох китах». Таке умовне позначення етапів пояснює загальну структуру уроку:

1) контекст заняття;

2) стимуляція взаємодії;

3) етап аналізу та рефлексії.

Контекст заняття планується вчителем задовго до самого заняття, проте важливо зазначити що базується на потребах та запитах учнів, а не тільки за планом підручника. На початку уроку вчитель використовує принцип *lead-in* для заохочення студентів до роботи та без зазначення теми уроку дати можливість здогадатись що саме буде темою їхньої дискусії.

Стимуляція взаємодії відбувається наступним чином: після визначення теми та короткого обговорення, викладач презентує дискусійне питання яке є початком майбутнього полілогу. Слід зазначити, що вчитель тільки започатковує бесіду але продовженням та її розвитком займаються студенти. Цим самим бесіда розвивається природнім шляхом, а студенти замотивовані обговорити зазначену тему, яка поступово розвивається в іншу і виконати разом вправи.

Аналізуючий етап, як вважають викладачі, є найважливішим. Саме під час рефлексії відбувається обговорення помилок, аналіз використаних конструкцій, студенти діляться враженнями що було складно або легко

виконувати. На цьому етапі вчитель презентує записані неточності та помилки, адже як стверджують засновники методу перебивати учнів під час дискусій виправленнями може порушити сам хід обговорення. Проте, етап «постопанування» сказаного є більш доцільнішим ніж втручання. Тобто, можна простежити що цей метод має план та певну чіткість, хоч і є більш ліберальним у порівнянні з традиційним методом.

Принцип Dogme approach не заперечує планування як може здатись на перший погляд без детального занурення в методичну парадигму. Весь фокус цього підходу спрямований на студента, тому іноді ще його називають студентоцентрованим. Важливо знати та правильно адаптувати запит на вивчення аби підвищити залученість та мотивацію студента. Проте, як казав сам Скотт Торнбері, під час своїх публічних виступів – «вчитель не може додати мотивацію студенту, якщо її немає зовсім» тому цей метод є доцільним для викладанням сформованим особистостям, які чітко ставлять цілі та мету для навчання і мають мотивацію для вивчення.

Загалом, деякі вчителі вважають підхід Торнбері та Меддінгса надто сучасним хоча більшість з них підтримують діалогічність та фокус на розмовному мовленні в процесі вивчення, проте мінімізація матеріалів та високе володіння мовою створює значний стрес для викладачів які звикли викладати за більш застарілими програмами тому вони надають перевагу лише частковій інтеграції підходу Догме в навчальний процес.

Одним з викликів для вчителів у процесі сучасного викладання іноземної мови на основі Dogme approach є навчання за допомогою технологій. Деяким викладачам складно організувати взаємодію між викладачем та учнем та сприяти автентичному спілкуванню у форматі онлайн або змішаного навчання. Після пандемії був введений новий формат-змішаного навчання, що сприяв розвитку навчального процесу та дав змогу організувати взаємодію між учнями та викладачем, і найголовніше між самими учнями. До того ж, технологічний процес є одним з аспектів сучасних методів викладання, а саме впровадження спонтанного навчання та доступність матеріалів роблять

заняття цікавими та наповненими, а учні проявляють свої вміння що і є головною цінністю підходу Dogme approach.

1.3 Переваги та виклики застосування Dogme approach

Методика Dogme є однією з найбільш нестандартних та сучасних методик викладання іноземної мови. Провідна мета цього методу полягає у відмові від стандартного опанування мови з надмірної кількістю навчальних матеріалів, підручників та тримає фокус на комунікації та опануванню комунікативних навичок мови яка вивчається без мовного бар'єру та страху. У межах підготовки майбутніх філологів, методика Dogme approach є важливою, адже майбутнім викладачам важливо ефектно та природньо комунікувати іноземною мовою та заохочувати студентів до діалогу. Безумовно, як і більшість методик, Dogme approach має свої переваги та недоліки.

Переваги:

1) розвиток вербальної флюентності та комунікативних навичок;

2) підвищення інтересу студентів та відсутність лекційного формату занять;

3) розвиток автономності та відповідальності студентів;

4) підвищення академічної успішності.

Однією з найцінніших переваг даної методики є спрямованість на розвиток та покращення усного мовлення яке веде за собою та формує мовленнєву впевненість. Так як структура навчання за цим методом побудована на спонтанному мовленні у парах/групах, учні під час процесу мовлення опановують нову лексику, вдосконалюють та за призначенням використовують граматичні навички в процесі розмови, а не після теоретичного блоку інформації який достатньо складно опановується відразу при традиційному викладанні мови. Під час своєї магістерської практики,

мною був застосований метод Dogme approach для викладання англійської та іспанської мов, де студенти самі мали усвідомити формування того чи іншого правила завдяки поданим прикладам та груповому обговоренню.

Роль викладача в методиці Dogme approach містить у собі завдання ставитись до потреб та реакцій студентів і допомагати розширювати можливості для вивчення та опанування мови загалом, фокусуючись над роботою з мовним матеріалом, який використовується студентами спонтанно та природнім чином. Вчитель може запропонувати більш адаптовані мовні структури, якщо наприклад, один з учнів не знав тієї чи іншої фрази, а інші учасники дискусії надали допомогу, проте саме в такому варіанті запам'ятати буде доволі складно тому адаптивність є допоміжним інструментом. Або навпаки, студенти можуть вживати полегшені конструкції, тим самим знижуючи рівень усним володінням мовою, задача вчитель скоригувати та надати приклади мовних структур яких вони потребують. Саме у такій формі знання мають певну форму та структуру спочатку на процесі засвоєння, а потім вживання їх у мовленні. На противагу традиційному методу, де теоретичний матеріал спочатку опановується окремо, а не в поєднанні з граматичними та лексичними конструкціями, у методі Dogme approach є слідування принципу коли новий матеріал емергує. Тобто, проявляється вже в контексті, і задача учнів вже зрозуміти сутність та роль конструкцій [Fregan, Maslun 2014].

Як зазначається у книзі Скотта Торнберрі, де була висвітлена інформація з опитування вчителів та їхні враження після викладання за цією методикою, підкреслюють що покращилась робота студентів у міні-групках/командах, студенти стали швидше реагувати на можливі виклики під час роботи і загалом відчувається що вони навчаються але у комфортному середовищі для всіх [Thornburry, Meddings 2011].

З першого пункту стосовно розвитку мовленнєвої компетенції та збільшення впевненості використання мови на заняттях та поза його межами, логічним продовженням слугує зацікавленість студентів та мотивація на подальше опанування мови. Досвід вивчення мови за методиками де план

уроку чітко побудований на темах підручника втомлює та робить навчання монотонним та нецікавим для студентів.

Беручи до уваги націленість методики Dogme approach на спонтанності та інтерактивних завдань, інтерес та мотивація студентів не згасає, а навпаки збільшується. Заняття стають ще більш динамічними та цікавими за рахунок обговорень та роботі в команді. Під час моєї магістерської практики я переконалась у дієвості цього аспекту: ті студенти які раніше не проявляли інтересу до вивчення мови і загалом були неактивними на заняттях, з цікавістю долучались до командних обговорень адже теми дискусій були цікаві молодому поколінню. Різноплановість та інтерактивність завдань тримала їхній фокус і певною мірою відповідальність перед своєю командою не давала можливості уникати продовження діалогу, як це раніше було під час висловлювання думок по черзі. Саме такий підхід є цінним у формуванні критичного мислення, розвитку креативності та швидкої реакції, адже ці навички є вкрай важливими для майбутніх філологів.

Як було зазначено вище, завдяки імплементуванню методичних аспектів методу Dogme approach відчутний розвиток автономності та відповідальності студентів за навчальний процес. Такий підхід інноваційний тим, що студенти самі генерують теми для дискусій під час вже самого обговорення, контролюючи хід бесіди та шукаючи шляхи продовження діалогу без допомоги вчителя. У перспективі такі навички формують впевненість, розвиток самоорганізації та вміння отримати результат роботи працюючи в об’єднанні з іншими.

Слід також зазначити і про покращення академічних результатів студентів. Викладачі які використовували методику Dogme approach, після викладання за традиційними методиками, стверджують що завдяки фокусу на комунікації та командної роботи впродовж заняття, успішність учнів значно покращилась. Адже, вивчення мови через самостійне пізнання та реальну взаємодію є дуже корисним та ефективним.

Звичайно, як і будь-якій методиці та підході є переваги та недоліки. Викладачі, котрі використовували підхід Dogme approach на своїх заняттях виокремлюють наступні виклики з якими можуть зіштовхнутись як і студенти, так і викладачі:

1) обмежена ефективність для студентів початкових рівнів;

2) зниження серйозного ставлення до навчання;

3) невідповідність вимогам навчальних планів;

4) недостатня увагу розвитку навичок письма та читання.

Вивчення мови на базі методики Dogme approach підходить для студентів рівня Pre-Intermediate та вище. Нестача словникового запасу та базових мовних знань стануть перешкодами для опанування іноземних мов студентів нижчих рівнів, адже це унеможливлює студентів брати участь в активних та спонтанних обговореннях що також може призвести до втрати мотивації у вивченні мови та відчуття дискомфорту через негативний досвід у майбутньому. Беручи до уваги використання методики Dogme approach на заняттях з підготовки майбутніх студентів-філологів таких проблем не виникає, адже навіть на першому курсі рівень володіння іноземної мови-Intermediate або Upper-Intermediate що робить цю проблему неактуальною.

Проте, слід зазначити про важливість високого рівня не лише студентів, а й викладачів. Адже, як зазначає Скотт Торнбері, викладачі які звикли лише до викладання за підручником, де увага розмовному мовленню не приділялась так обширно як за комунікативною методикою зіштовхнулись з 2 проблемами:

1) середній рівень володіння іноземною мовою, який унеможливлює викладання високим рівням;

2) відсутність належної методичної підготовки та обізнаності у викладанні іноземної мови за підходом Dogme approach де головна роль не викладача, який працює у лекційному форматі, а студентів. Роль викладача ж організувати роботу таким чином, аби студенти мали певну задачу для обговорення разом. Вчитель виступає у ролі спостерігача за процесом, студенти ж активні учасники бесіди.

Одним з найбільш суттєвих недоліків методики Dogme approach виокремлюють формування у студентів несерйозного відношення до навчального процесу. Через певну низку факторів мотивація вивчення мови та серйозність ставлення до навчання знижується: сам концепт методики-свобода формування думки та «легке» навчання не ускладнене безліччю матеріалів, акцент на спонтанності іноді може бути однією з причин мотивації та зацікавленності у навчанні.

Під час самого початку впровадження методики Скотта Торнбері студенти відчувають різницю між традиційною системою викладання та комунікативною і перший час проявляють неабияку ініціативу під час обговорення, відстоюють власну думку і їхнє мовлення живе, а не нав'язане текстом підручника.

Проте, через деякий час демократичність у навчанні та спонтанність бесіди переходить з наукових тем до буденних. Особливо це було помітно викладачам коли заняття проводилось не у класі, а в онлайн режимі під час роботи у сесійних залах. Адже відсутність об'ємних текстів для аналізу та обговоренні на уроці, безліч вправ все це вже не є актуальним, головне активна позиція у групі під час обговорення. Часто для студентів бесіда має більш розважальний характер, аніж навчальний і для викладачів які раніше викладали за традиційними методами це може бути проблемою. Вчителю складно організувати заняття без навчального плану, матеріалів і тим паче задати тон бесіді з проблемним питанням до обговорення, яке буде цікавим студентам за віком та релевантим за рівнем.

На жаль, певна частина студентів неусвідомлено ототожнює концепт свободи під час навчання за методикою Dogme approach як «неважливий» предмет, на якому якщо присутнє обговорення не треба докладати зусиль зовсім. І тут в силу вступає не тільки не відповідальне ставлення до навчання, а й психологічний блок який вже не так яскраво проявлений але його витоки досі є актуальні. На мою думку, це пострадянський бекграунд відношення та загалом сприйняття навчання, яке часто корелюється з традиційною формою

викладання де асоціативно вчитель задає тон роботи на уроці. Викладач є центральною фігурою, авторитет якого є беззаперечним та інколи для підтримання дисципліни використовує маніпулятивні та залякуючі механізми. Учні вже за замовчуванням уявляють складне середовище з безліччю вправ за неадаптивним програмою підручником.

І тут порівнюючи стереотипне уявлення викладання та навчання за традиційною методикою та комунікативною у учнів виникає певний дисонанс, адже за їхнім сприйняттям вчитель вже не є авторитетною особою на уроці, а радше певним медіатором без слідування суворому плану і без великої кількості письмових завдань. Тому стереотипні упередження та уникнення нового сприйняття навчання мови через свободу можуть формувати певне поверхневе ставлення до предмету, методики та вивчення мови в цілому.

Викладачі, які почали викладати за методикою Dogme approach, після викладання за традиційною моделлю прийшли до висновків що автономність та свобода студентів має формуватись поступово. Адже після різкої зміни підходу викладання утворюється ніби прірва, студенти не можуть зрозуміти як працювати надалі якщо не буде такої кількості матеріалів і фокус на мовленнєвих навичках, а не на письмі та читанні. Якщо перехід буде занадто різким то це може призвести до хаосу під час занять та відсутності ефективності загалом. Саме тому викладачеві важливо зберігати баланс між контролем та свободою. Обов'язково має бути морально безпечний простір для студентів де цінується креативність та винахідливість але з чітко визначеними межами та інструкціями.

Отже, демотивація та розвиток несерйозного ставлення може бути вирішене завдяки спільній роботі учнів та викладача. Викладач у свою чергу має бути обізнаним у викладанні методики Dogme approach здатності контролювати без тиску та надихати студентів на вивчення мови та формування відповідальності до навчання. Адже Dogme approach це не просто педагогічний підхід, це система, навіть один з концептів філософії викладання. Коли усі студенти залучені до навчального процесу та мають мотивацію та

зацікавленість у вивченні то це призводить до застосування мови, що вивчається у реальному контексті і згодом для формування іншомовної комунікативної компетенції.

РОЗДІЛ 2
ІНОЗЕМНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК МЕТОДИЧНА КАТЕГОРІЯ

2.1. Сутність іншомовної комунікативної компетенції

Іншомовна комунікативна компетенція є постійним предметом дискурсу серед лінгвістів. Перш за все слід трактувати що саме мається на увазі під назвою «комунікативна компетентність» . Це поняття виникло завдяки американському лінгвісту й філософу Ноаму Хомському, який у праці “Aspects of the Theory of Syntax” (1965) запропонував термін «лінгвістична компетентність» (linguistic competence) для опису знань ідеального носія мови [Chomsky 1965]. Водночас ця концепція зазнала критики з боку відомого соціолінгвіста Делла Хаймса (1972), котрий наголошував на ролі соціального й культурного контексту у процесі комунікації [Hymes 1972].

Лінгвісти зацікавились природою виникнення комунікативної компетенції та змогли визначити різні моделі які актуальні й до цього часу та мають головну мету: покращення засвоєння іноземної мови та розвиток вмінь та навичок студентів. Однією з перших моделей іншомовної компетенції є робота канадських лінгвістів М. Каналя та М. Суейн які висвітлили основні компетенції: соціолінгвістична, компенсаторна, граматична. Як вони зазначали, соціолінгвістична компетенція була основана на вмінні використовувати іноземну мову поза межами уроку, в побуті та інших соціальних ситуаціях. Основна задача студентів була надати якісний аналіз середовищу, підібрати правильний стиль та форму спілкування [Canale 2015].

Компенсаторна компетенція розглядалась як план або сукупність дій які націлені на отримання результату та досягнення комунікативних цілей які можуть бути ускладнені через низку труднощів зумовленою недостатньої

кількості мовних ресурсів. З цього поняття виникають два види подолання мовних труднощів: кооперативний та некооперативний методи. Кооперативний визначається тим, що студент може отримати допомогу від співрозмовника під час комунікації. Некооперативний метод націлений на подолання можливих труднощів студентом самостійно.

Граматична компетенція містить у собі концепт фокус якого спрямований на здатності учня правильно створювати речення та вірно аналізувати використані граматичні структури у діалозі з іншими. Розрізняють лінгвістичну та педагогічну граматику. Завдання лінгвістичної висвітлити систему граматичних правил іноземної мови, що вивчається. Завдання педагогічної граматики, яка є спрощеною версією лінгвістичної, висвітлити правила та граматичну інформацію для навчальних цілей.

Мовна компетенція вважається ядром комунікативної компетенції, на відміну від минулої назви «граматична» яка звужувала спектр аналізу мови лише до граматичного рівня,мовна охоплює більш обширний спектр знань та умінь якими має володіти учень. Саме ця компетенція передбачає не лише здатність формувати речення за правилами, а й вміти оперувати словотвірними конструкціями задля подальшого використання усно чи письмово.

Мовленнєва компетенція містить у собі поєднання знань про систему мови та уміння формувати та виражати власні думки іноземної мовою що вивчається. Мовленнєва компетенція поєднує у собі уміння використовувати мовні засоби, швидку реакцію та аналіз речень співбесідника. Завдання та ціль мовленнєвої компетенції висвітлити можливості студента побудувати речення, підкреслюючи цим рівень засвоєних знань в іноземній мові, мотивацію та готовність студентів до застосування у ситуаціях поза межами уроку.

Цікавим та цінним впровадженням є розгалуження однією з компетенцій на підвиди: соціальна, соціокультурна та соціолінгвістична. Соціокультурна компетенція передбачає знання студента про культуру країни, мова якої вивчається, натомість соціальна допомагає враховувати соціальні особливості співрозмовника, здатність виконувати певні соціальні ролі під час бесіди та

діяти відповідно до норм соціуму. Соціолінгвістична компетенція, висвітлюється як уміння підбирати, вдало застосовувати та трансформувати мові форми залежно від контексту мовлення. Саме завдяки соціолінгвістичній компетенції, охоплюються знання та уміння про соціальний аспект мовлення, дотримання норм мовленнєвого етикету а також розуміння специфіки діалектів та акцентів [Ковбанюк 2011].

Слід також додати про різноманітність структур соціолінгвістичної компетенції, важливим елементом яких є етикетні форми спілкування. Мовленнєвий етикет містить у собі різноманітну специфіку мовних засобів які висвітлюють традиції та культурні особливості певних народів. Це є одним з базових фонових знань мовців, адже саме соціолінгвістична компетенція містить у собі знання про комунікативні ситуації, мовні структури та доцільність їхнього вживання, ступінь впливу на адресата та важливість донесеної до нього інформації.

Загалом, компоненти соціолінгвістичної та соціокультурної компетентностей є одним з функціонуючих механізмів мови адже саме в цій системі задіяні функції соціальної взаємодії та моделі мовленнєвої поведінки, які притаманні для певного соціуму. Також, слід вказати про формування соціолінгвістичної та соціокультурної компетентностей на саме навчання. Адже, вплив ситуативності під час вивчення мови, штучно створене іноземне середовище для живого спілкування ,імітовані ситуації з реального життя всі ці процеси допомагають формувати соціокультурні компетентності та використовувати мовлення в природних умовах.

Основою компенсаторної компентенції є діяльнісний підхід у ході формування якого можна визначити основні функції: знання, стратегія та вміння. Принцип компенсаторної компетенції полягає у діяльності, яка спрямована на виконання практичних завдань задля досягнення успішних результатів під час засвоєння іноземної мови та подолання можливих труднощів під час навчального процесу. Ключовими елементами

компенсаторної діяльності є опанування стратегій мови та вміння продуктивно та ефектно реалізувати комунікацію.

Під час об'єднання усіх стратегій було визначено наступне:

– лінгвістичні стратегії;
– аналітичні стратегії;
– невербальні стратегії.

Лінгвістичні стратегії мають вплив на мовному та мовленнєвому рівнях під час читання та сприйняття тексту. Лінгвісти виділяють підвиди стратегій, такі як *стратегія прогнозування* (студент може здогадатись значення слова завдяки його структурним елементам, частині мови та здатності спрогнозувати можливий розвиток події у тесті, що читається)

Стратегія переносу (маючи досвід вивчення іноземних мов раніше, учень може спиратись на раніше здобуті знання які корелюються з іноземною мовою що вивчається, її соціокультурними та соціолінгвістичними аспектами). Стратегія апроксимації (містить у собі ідею про подання інформації у спрощеній формі яка допоможе студенту осягнути вивчений матеріал легше та швидше).

Аналітичні стратегії базуються на вмінні розуміти, аналізувати та виділяти смислові елементи та семантику слів. Передбачається знання та розуміння лексико-граматичного значення слів, позицій в реченні та емоційну забарвленість у висловлюванні. Спираючись на обізнаність та розуміння структури аналітичної стратегії, студент більш усвідомлено та глибинно підходить до аналізу мови загалом, що дозволяє розуміти та вдало інтерпретувати незнайомі слова та мовні конструкції.

Невербальні стратегії включають в себе усі позамовні проявлення та засоби, які є важливими для передачі або «зчитування» інформації без використання слів. Натомість, інтонація, міміка та «мова» тіла слугують основними засобами для розуміння та ефективного сприйняття змісту інформації, яка передається.

Таким чином, мовні компетенції та їхні підвиди стратегії, доповнюють на «наслідують» одна одну, створюючи простір для формування мовних навичок та вмінь задля ефективного спілкування .

2.2. Особливості формування комунікативної компетенції у студентів-філологів

Компетентністю вважається певні властивості та навички людини, які ґрунтуються на основі володіння певною компетенцією. Науковці стверджують, що комунікативна компетентність це ціла система, де використовується знання мови в процесі мовлення. Ідею розмежувань понять запропонував Н. Хомський, він зазначав що компетенція це наче перформанс, який поєднує у собі багато функцій. Лінгвістична компетенція містить у собі знання мови, а використання мови у процесі спілкування є мовленнєвою діяльністю. Хомський зазначав, що саме поняття лінгвістична компетенція обґрунтовує знання граматики, мови яка засвоюються. А саме мовленнєва діяльність, стосується використання опанованих знань граматикою та доцільності їхнього використання у певних контекстах [Chomsky 1965].

Компетентність спеціаліста є однією з найважливіших якостей майбутнього викладача. Саме висококваліфікований фахівець, навчаючи визначає освітню політику та подальший розвиток країни. Компетентність складається з професійних умінь та навичок, проте не обмежується лише цим.

Формування комунікативної компетенції для майбутніх мовних спеціалістів та викладачів містить у собі мереживо знань, досвіду і найголовніше вміння використати набуті знання у всеможливих життєвих ситуаціях. Допоміжним, ба більше провідним інструментом для цього є вивчення іноземної мови на базі отримання вищої освіти. Адже, адаптивність та «маневреність» під час вирішення повсякденних та професійних задач

формуються під час навчального процесу. Пізнання та розвиток комунікативної компетенції під час опанування іноземної мови сприймається як інтегральне поєднання оперуванням знань та умінь майбутнім фахівцем та здатністю аналізувати та вирішувати можливі соціокультурні непорозуміння.

Лінгвісти продовжують працювати над науковими дослідженнями присвячені процесу формуванню мови у багатьох різних напрямках. Проте, слід зазначити, що поняття формулювання мови розглядається мовними фрагментами, які засвоюються, запам'ятовуються та використовуються із залученням активної та пасивної пам'яті під час використання. Володіння знаннями про спосіб формування та запам'ятовування мови допомагає тим, хто вивчає іноземні мови та забезпечує формування мовної компетентності, наближеної до рівня носіїв мови [Assasi 2016]. Науковець Дьорней, проаналізувавши сучасні методи викладання та підхід до вивчення мов загалом, запропонував до вжитку поняття *принципово комунікативного підходу*. Ціль та мета використання якого допомагає розуміти спосіб формування мови та забезпечує усвідомлення та цінність володіння мовними конструкціями у реальному використанні мови з інтенсивною практикою та залученням відібраних мовних фраз. Основними принципами комунікативного підходу вважають:

1) *принцип особистої значущості* має бути орієнтованим на значення та мати певну цінність для здобувачі мови загалом;

2) *принцип контрольованої практики*, задача якого є залучення контрольованих практичних завдань для автоматизації навичок володіння іноземною мовою;

3) *принцип декларативного введення*, застосування методів прискореного навчання;

4) *принцип фокусування на формі*, звернення уваги на формальні та структурні аспекти мови, що вивчається та розмуння правильності та доречності застосування мови на всіх рівнях;

5) *принцип розуміння формулювання мови* та усвідомлення значущості вжитих мовних конструкцій;

6) *принцип спрямованої взаємодії*, надання можливості студентам реально взаємодіяти у використанні іноземною мовою зі збереженням функціонального фокусу [Dörnyei 2013].

Поняття комунікативна компетенція з'явилось у науковому середовищі завдяки роботі Д. Хаймза, який у свою чергу зауважив різницю його дослідження та Н. Хомського, котрий досліджував мовну компетенцію. Багато дослідників описували та надавали характеристику по-своєму, проте Саме концепт комунікативної компетенції має початок не просто під час взаємодії мовців, а відбувається ще задовго до конкретної розмови через різні контексти як от театр, література, кіно, пісні які наповнюють та підсилюють досвід міжособистісного спілкування [Hymes 1972].

Формування та розвиток іншомовної комунікативної компетенції майбутніх викладачів є складним та водночас різноманітним шляхом, мета якого поєднати у собі знання та уміння задля подальшої передачі знань вже у більш сучасному та прогресивному вигляді. Важливу та відповідальну місію мають вищі навчальні заклади та викладачі, адже саме на базі підготовки під час навчання майбутні філологи ознайомлюються та отримують важливий багаж знань та умінь які пов'язані з професійною та міжкультурною компетенцією. О. Кравченко-Дзондза зазначає, що в процесі вивчення філологічних основ та дисциплін започатковується процес формування професіоналізму у студентів, розвивається мовна культура та опановуються принципи мовних норм. Зокрема, саме поняття «мовна культура» розуміється студентами не просто як визначення, а як сукупність дисциплін, які створюють загальне уявлення про це [Кравченко-Дзондза 2014].

Більшість досліджень, присвячених аналізу професійної іншомовної компетенції свідчать про те, що спеціалісти які під час навчання та після отримали досвід та навички комунікативної компетенції високо ціняться у світі.

Адже завдяки цій компетенції є опція вдалого обміну професійною та міжкультурною інформацією, що сприяє отриманню гарної посади та високооплачуваної заробітньої плати у майбутньому.

Досить популярним є хибне уявлення що студенти починають навчання в університеті вже з «міцною» та професійною базою знань, ба більше з розвиненими комунікативними навичками. Проте, на ділі, ситуація зовсім інша і студенти під час комунікації демонструють брак лексичних одиниць та аргументованих відповідей на запитання. Так само, під час перевірки знань відкривається той факт, що студенти не можуть писати есе іноземною мовою. Lля філологів професійне володіння мовою у словесній та писемній варіаціях є однією з головних якостей. Досягти вдалих результатів та вміти правильно виражати думки можна завдяки дисципліні «Риторика», у поєднанні зі «Стилістикою мови» та «Культурою мовлення» [Кравченко-Дзондза 2014].

Програма викладання передбачає повне занурення у мовне середовище з мінімальним використанням рідної мови. Важливим інструментом інтеграції студентів у штучно створене мовне середовище є залучення автентичних матеріалів задля читання, дискусій та професійним володінням мови. Зміст матеріалів передбачає низку тем для просунутого рівня володіння мовою (C1 – C2) різної тематики зі вмістом складної та релевантної лексики для високих рівнів. Безсумнівно, основний фокус робиться на говорінні, на яке виділяється більше всього годин задля практики діалогічного та монологічного мовлення.

Проаналізувавши освітні програми, науковці дійшли до висновку що слід виділити дві окремі та важливі компетентності які напряму впливають на формування комунікативних навичок майбутнього філолога – загальні та професійні. *Загальні* трактують як компетенції пов’язані з низкою соціальних, інтелектуальних характеристик особи які допомагають бути обізнаними у багатьох сферах та забезпечують розвиток професійної діяльності. Не менш важливим є здатність майбутнього фахівця критично мислити та усвідомлювати ті чи інші процеси задля розуміння світової системи навчання та роботи і прагнення до постійного вдосконалення.

Однією з головних особливостей також виокремлюють здатність та у майбутньому прагнення студента цінувати та зберігати наукові, історичні та культурні цінності суспільства та нації. Звичайно ж, основою загальної компетенції філолога має бути в першу чергу володіння на високому рівні рідною мовою як в усному, так і в письмовому форматі. Дотримання правил та норм мовної культури, стилістики для вдалого та ефективного представлення країни та міжнародному рівні та під час міжкультурних діалогів.

Серед загальних навичок також виділяють:

1) здатність працювати самостійно та в команді;

2) вміння формувати, озвучувати та вирішувати проблеми;

3) уміння мислити аналітично та прогнозувати можливі результати.

Професійна компетентність майбутніх філологів полягає у розумінні системи мови, її морфологічних та стилістичних особливостей. Фахівець має бути обізнаним в історії та розвитку мови, літератури, знати та правильно надавати визначення мовознавчих термінів тощо.

Іншомовна професійна компетентність формується на основі опанованих педагогічних, мовних, мовленнєвих, комунікативних та соціокультурних компетентностей. Задача студента-філолога не просто «привити» собі ці навички, а ще й професійно застосовувати їх під час власного викладання, користуючись знаннями опанованих раніше дисциплін у ВНЗ та проводити паралель та коррелятивність між дисциплінами. Слід також додати, що мовленнєва та комунікативна компетентність майбутніх фахівців розглядається як одна з передуючих характеристик філолога, який оперує знаннями літературної мови на високому рівні у всіх аспектах мови, розуміє доцільність ситуації та має професійний етикет та комунікацію, орієнтується по історії розвитку іноземної мови що вивчається та усвідомлює її еволюційну цінність.

Звичайно, як і з більшістю понять є його розуміння та використання але є і проблеми формування та імплементування в професійну діяльність. Науковці стверджують, що проблема полягає не тільки у тому що навички

формування професійної компетентності не пріоритетні в освітніх програмах вищих навчальних закладів, а й у загальній систематизації поняття. Адже, перш за все підготовка спеціаліста має бути закладена в університеті за допомогою навчальних дисциплін та формування навичок завдяки позанавчальній діяльності. Згодом, засвоєння та перевірка знань має бути систематизована на теоретичному та практичному рівнях. Мотивація студентів до самоосвіти, поглиблення психолого-педагогічних знань, використання інтерактивних та сучасних матеріалів – усе це стане якісною реалізацію комплексного підходу для формування вдалого підґрунтя для реалізації майбутнього філолога.

Українські лінгвісти та викладачі також мали нагоду провести науковий експеримент аби втілити всі запропоновані теоретичні аспекти до практики. Так, у Харківській гуманітарно-педагогічній академії у дослідженні та свідомому навчанні студентів задля формування комунікативної компетенції (загальної та професійної) 16 викладачів та 83 студенти взяли участь аби на власному досвіді перевірити цінність та важливість комунікативної компетенції. Програма дослідження представляла собою системне та поетапне занурення у навчальний процес, де було перевірено рівень підготовки викладачів та студентів для викладання та навчання в новому форматі.

Безперечно, одним з найважливіших пунктів був моніторинг та перевірка освітніх програм, аналіз їхньої цінності та сучасності. Був висвітлений перелік критерій та рівні підготовки для формування мовленнєво-комунікативної компетентності студентів. В ході перевірки було визначено, що більшість вправ у розробленій раніше програмі фокусуються на граматичних вправах та для розвитку читання, що не зовсім корелюються з поглибленою практикою усного мовлення. Тож, було прийнято до уваги віднайти та простежити баланс між аспектами мови які є важливі для формування професійної компетенції філолога. Звичайно під час експерименту та інновацій з теоретичними матеріалами були опитані як студенти, так і викладачі які поділились своїми спостереженнями та труднощами після опанування дисциплін у новому

форматі. В більшості випадків всі радо сприйняли можливість покращити та вдосконалити професійні знання але прийшли до висновку що не менш важливим є теоретична база з матеріалами за міжнародними стандартами для успішної підготовки фахівців.

Викладачі та студенти, які були залучені до наукового експерименту, дійшли до висновків що формування мовленнєвої та комунікативної компетенції майбутніх філологів має бути розподілене на декілька процесів. Перш за все, створення єдиної парадигми з необхідною інформацією про організацію навчального процесу, влучність та адаптивність матеріалів, ефективність результатів. Другим важливим моментом формування мовленнєвої та комунікативної компетентності є підбір викладачів-професіоналів з високим рівнем володіння іноземної мови, котрі обізнані у формуванні належних компетентностей. І звичайно, вміння фіксувати «криву» розвитку студентів і коригувати зміни у навчальному процесі. Адже саме розвиток майстерності включає в себе поняття сутності та розвитку педагогічної діяльності незалежно від переліку та програм дисциплін які вивчаються та опановуються.

Третім ключовим процесом є належне забезпечення матеріалами та технічним обладнанням для опанування мови та професійних знань у комфортних умовах, а саме достатня кількість наукової літератури, доступ до міжнародних електронних ресурсів і т. д. Загалом, серед основних завдань для створення простору для формування професійної компетенції студентів важливим є також моніторинг та вдосконалення системи вищої освіти з інтеграцією матеріалів міжнародних стандартів, дотримання академічної компетентності студентів та постійний контроль рівня та процесу навчання майбутнього фахівця.

Отже, формування професійної комунікативної компетенції філологів є цілою системою для досягнення високих професійних результатів з впровадженням до освітнього процесу заходів націлених на підготовку майбутніх фахівців.

Тобто, для розвитку комунікативних умінь та навичок важливою є постійна практика за сучасними та автентичними матеріалами які допоможуть сформувати якісну комунікативну компетенцію майбутніх студентів філологів. Не менш важливим є ознайомлення студентів із соціокультурним аспектом іноземної мови, що вивчається, для успішного формування загального уявлення та культури, розширення світогляду та розвитку міжкультурної компетенції.

Слід додати ще й інші необхідні аспекти:

1) створення підґрунтя та «простору» для впровадження рівня сформованості комунікативної компетенції у вищих навчальних закладах;

2) якісно сформована освітня програма за сучасними, міжнародними стандартами;

3) створення комплексної системи дисциплін які корелюються та пов’язані між собою для глибшого та більш вдалого опанування матеріалів професійної діяльності.

Загалом, комунікативна професійна компетентність є міжкомплементарною якістю, ключове формування якої базується також на спостереженні та аналізу актів спілкування інших. В першу чергу це про вміння встановити контакт на професійну тематику та вдало його розвити задля можливої практики та встановлення міжкультурних зв’язків. Дотримання та слідування цим вимогам сприяє розвитку мовленнєво-професійної компетенції майбутніх фахівців і безумовно покращує спосіб та якісні ознаки формування компетенції.

2.3. Вимоги до педагогічних технологій для розвитку іншомовної компетенції

Процес формування комунікативних умінь та навичок був і є одним з важливих умов для різних професій. Ще під час навчання, студентам закладаються важливі принципи та «постулати» володіння англійською мовою на високому рівні і звичайно ж набуття та розвиток умінь професійної іншомовної комунікативної компетенції. Привиття та наявність комунікативної компетенції у мові що вивчається сьогодні потрібна більше ніж будь-де та будь-коли». Беручи до уваги загальні тенденції глобалізації освіти та впровадження концепту безперервного вивчення а також враховуючи соціальні, технічні та соціокультурні виклики модернізованого світу варто наголосити на важливості навчання та опанування іншомовної компетенції.

Звичайно, вивчення та набуття комунікативної компетенції є головною задачею викладачів та самих студентів, адже ця компетенція не тільки про «науку» спілкування та способу обміну інформацією, а й про основну функцію та навичку формування однією з професійних компетентностей майбутнього фахівця-філолога.

Більшість викладачів схиляються до думки, що одним з найефективніших інструментів розвитку іншомовної компетенції студентів є комунікативно-орієнтовне навчання (CLT-Communicative Language Teaching). Основна ціль якого, створення автентичного середовища для використання мови не за шаблонною схемою діалогу у підручнику, а для комунікації під час реальних непідготовлених ситуацій. Як зазначав дослідник Річардс, CLT це об’єднаний механізм який поєднує у собі процес глибокого пізнання мови студентом, роль мотивації та становлення цілей під час вивчення. Не менш важливим, навіть принциповим Річардс вважав компетентність та професіоналізм викладача запорукою успішного процесу, адже саме обізнаний викладач зможе правильно проаналізувати успішність студентів, буде слідувати заданому запиту вивчення і звісно ж правильно «задасть тон» під час обговорень у штучностворюваному мовному середовищі. Мовне середовище створюється з урахуванням особливостей студентів, їхніх сильних та слабких сторін (виявлених під час занять) і звичайно ж, наповненість матеріалами які

відповідають рівню, інтересам та «націлені» на розвиток мовлення [Richards 2015].

Загалом виокремлюють основні комунікативно-націлені характеристики для формування іншомовної компетенції:

– непідготовлене мовлення та націленість на спонтанність;

– вміле дотримання важливих аспектів професійного мовлення таких як fluency (вільне володіння мовою) та accuracy (точність висловлювання);

– використання викладачам мовних прийомів та технік для залучення студентів до вживання автентичних, прагматичних комунікативних конструкцій;

– фокус на дотримання та слідування усім компонентам комунікативної компетенції.

Описуючи непідготовлене мовлення та фокус на спонтанності, слід зазначити що саме тут CLT та методика Dogme approach утворюють спільний простір для подолання страху говорити навіть на професійному рівні і завдяки правильній підготовці та відсутності постійного облегшення задач (на фоні вже заздалегідь підготовлених діалогів у підручнику) студент легко зможе підтримати розмову та продовжити діалог. Саме це є ключовим моментом розвитку іншомовної комунікативної компетенції на базі CLT.

Під час підготовки майбутнього студента-філолога та навчання мови для професійного висловлювання, опанування мовних конструкцій слід також брати до уваги слідування важливим аспектам монологічного, спеціалізованого мовлення майбутнього фахівця. Високе володіння іноземною мовою в розмовному, письмову, аспектах сприйняття та аналізу прочитаного, побаченого є основою для дослідження мови і викладання її у майбутньому. Чіткість та ясність висловлювання, з використанням фразеологічних конструкцій, сучасних автентичних фраз та розуміння доцільності їхнього вжитку в правильних контекстах становлять одну з найважливіших вимог як до студентів, так і до викладачів.

Розвиток вільного володіння мовою та точності висловлювання формуються та опановуються одночасно, маючи на меті копіювання та слідування граматично правильно сформованих прикладів висловлювання. Хоч ці поняття працюють у комплексі, все одно є певні відмінності в їхніх функціях.

Розвиток вільного володіння мовою:

– дозволяє студентам оперувати мовними конструкціями у найрізноманітніших ситуаціях, роблячи фокус на спонтанності без заготовлених раніше виразів;

– націлений на ефективне продовження та стимуляцію діалогу іноді ігноруючи правильність висловлювання;

– акцентує увагу на інтуїтивному опануванні та природньому використанні мови.

Розвиток чіткості та точності висловлювання:

– зосереджується на формуванні правильних граматичних конструкцій;

– опановується копіюванням та наслідуванням мовних конструкцій за автентичними матеріалами;

– фокусується на штучному та обмеженому використанні мови.

Використання викладачем мовних технік та прийомів для залучення студентів вживати комунікативні конструкції повинні мати опору в змістовних, націлених на «вільну» комунікацію заняттях. Основний фокус навчання студентів іншомовній компетенції полягає у використанні викладачем мовних технік та стратегій для мотивації учнів говорити в умовах максимально наближених до реального життя. Навіть коли учень не може зрозуміти переклад слова, або відчуває невпевненість вживання граматики, вчитель не надає відповідь, а залучає прийом автономії студентів, даючи їм можливість самостійно вирішити ситуацію використавши принцип перефразування або заміни тих чи інших мовних форм.

Також, не менш важливим пунктом є дотримання та слідування усім компонентам комунікативної компетенції, адже ще на етапі планування та створення заняття викладач має залучати до використання інтерактивні вправи та інші активності для розвитку іншомовної компетенції на базі аспектів мовлення. Інколи трапляється що вчитель свідомо ігнорує важливість сприйняття мови на слух на уроці, або ж навички написання есе мовою, що вивчається. Це не «полегшує» вивчення мови, а навпаки ускладнює, бо формування іншомовної складової базується на сформованій парадигмі з урахуванням всіх елементів компетенції.

Під час впроваджень освітніх технологій з'являється поняття педагогічна технологія, сутність та зміст якої інколи трактують невірно та ототожнюють з поняттям повна компетенція. Педагогічна технологія це чітко обмежований та якісний підхід до регулювання та систематизацію навчального процесу починаючи від формування теми уроку і завершуючи підсумком уроку. Важливо наголосити на тому, що саме педагогічна компетенція поєднує у собі зміст, мету, метод, спосіб та форму навчальної діяльності. Український лінгвіст О. Лелеко сформувала та розподілила концепт педагогічної технології на три рівні:

– загальнопедагогічний рівень;
– методичний або предметно-специфічний рівень;
– модульний рівень.

Загальнопедагогічний рівень розглядають як загальну навчальну систему того чи іншого навчального закладу. Проте, доцільно уточнити що освітній процес коррелюється із загальною системою освіти, тобто є певні стандарти та методи і звичайно ж адаптивна навчальна програма.

Предметно-специфічний рівень містить у собі можливість застосування технік та методів навчання які пов'язані з певними навчальними дисциплінами. Проєктне навчанння, фокус якого полягає у винайдені спільного командного рішення певної заданої «проблеми» може бути представлена як окрема та автономна педагогічна технологія. Адже для

здобуття іншомовної компетенції, навички здобуті під час навчання за цією методикою є ключовими, а саме швидкість реагування та надання конструктивної відповіді, робота у команді та спонтанне мовлення.

Описуючи модульний рівень, або як його ще називають плановим, слід зазначити що педагогічні технології у цій проєкції містять у собі цілі та чітко сформовану мету яка має бути досягнена на уроці. У модульному рівні роблять фокус на : дотримання розвитку комунікативної компетенції (штучностворена інтеграція у мовне середовище) , опанування нових знань та їх вдосконалення, формування автономії учня та його самостійності під час вивчення нового а/або подолання можливих труднощів під час заняття.

Існують певні вимоги та принципи на яких має базуватись педагогічна технологія. Саме ці принципи слугують певною мірою контролем якості навчального процесу, зберігаючи першочергові цілі та результативність. Основними з них виділяють:

– системність;
– ефективність;
– концептуальність;
– керованість;
– відтворюваність.

Розглядаючи системність як технологію, слід зазначити, що саме тут утворюється чітке розмежування педагогічних елементів в одній загальній навчальній системі. Об’єднання базових та найважливіших складових: змісту, засобу, мети, форми, де кожен виконує свою навчальну функцію для якісного засвоєння та опанування іншомовної комунікативної компетенції. Ефективність є ознакою та підсумком досягнутих раніше запланованих навчальних цілей за відведений на це час . Задачею педагогічних технологій є націлення навчального процесу на результативність з імплементацією сучасних ресурсів.

Беручи до уваги цінність теоретичного матеріалу важливо наголосити на слідуванні певної концепції цього поняття. Концептуальна вимога має

необхідне теоретичне підґрунтя, яке корелюється із загальноприйнятими світовими догмами, філологічними та філософськими науками для формування та слідуванню дидактичним принципам викладання іноземної мови. Керованість як педагогічна технологія, включає в себе планування та системність навчального процесу, поєднуючи у собі моніторинг успішності учнів, відслідковування прогресу та можливість вдосконалювати та покращувати навчання. Ключова роль у цій технології саме викладача, адже контроль прогресу учнів та перевірку засвоєного контролює вчитель, який в першу чергу обізнаний у рівні володіння мовою студентами та їхніх навчальних потреб під час опанування мови.

Відтворюваність забезпечує досягнення високих результатів на базі запропонованих та адаптивних матеріалів. Головна її задача створення універсальності, проте водночас і наголошення на різноманітності та інтерпретації задля розвитку компетеностей і урізноманітнення педагогічних практик.

РОЗДІЛ 3
МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ЗАСТОСУВАННЯ DOGME APPROACH У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

3.1. Організація педагогічного експерименту

Апробація результатів дослідження проводилась під час проведення педагогічної практики з 01.12.2024 по 27.12.2024 401-а, 402-а факультету іноземної філології Запорізького національного університету. Група 401- а була контрольною групою, далі (КГ), група 402-а була експериментальною, далі ЕГ. Суть дослідження полягала у змістовно-методичному забезпеченні формування та подальшої підготовки студентів-філологів за сучасною методикою Dogme для розвитку іншомовної компетенції студентів. Апробація здійснювалась шляхом проведення педагогічного експерименту. Саме поняття педагогічний експеримент трактується як певна система методів дослідження які створюють підґрунтя для науково обґрунтованої та доказової перевірки гіпотези, визначеної на початковому етапі дослідження [Панасенко 2013] Сутність експерименту полягає у виявленні та дослідженні явища та перевірки ефективності впроваджувальних методик.

У межах роботи було конкретизовано методичну складову професійної підготовки майбутніх філологів та особливості формування іншомовної комунікативної компетенції на основі методики Dogme approach. Було проведене спостереження та аналіз освітніх чинників які напряму впливають на ефективність процесу. Завдяки аналізу були висвітлені певні педагогічні умови для успішного формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців.

Моніторинг методичних матеріалів, плану та створення занять і врешті-решт аналіз проведення самих занять засвідчило, що хоч і заняття побудовані

на комунікативній методиці але саме розмовному мовленню виділяється не так багато часу. Також, слід додати що більшу частину заняття учні працювали індивідуально що не сприяє роботі у команді та формуванню іншомовної професійної компетенції завдяки спільним обговоренням на різноманітні тематики. Необхідність усунення виявлених прогалин у науково-методичній базі стало однією з підстав для проведення педагогічного експерименту, під час якого було імплементовано функції коумнікативної методики Dogme approach.

Експериментальна робота з перевірки ефективності педагогічної технології впровадження методики Dogme approach у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх філологів здійснювалась відповідно до модернізованих вимог організації педагогічного експерименту та передбачала три важливих етапи:

1) констатувальний;
2) формувальний;
3) підсумковий.

Визначеною ціллю констатувального етапу було виявлення та аналіз рівня іншомовної комунікативної компетентності студентів і процес підготовки до запровадження експериментального навчання. Протягом цього етапу передбачалось визначення мети та завдання експериментальгого дослідження, мотивація студентів до впровадження методики Dogme approach до навчального процесу, відбір зацікавлених осіб та формування складу учасників експерименту.

Не менш важливим кроком було ознайомити викладачів які також приймали участь в науковому експерименті на базі педагогічної практики, було проведено ознайомлення з теоретичним засадами та успішними кейсами використання методики. Звичайно, аналіз та доцільність вибору автентичних матеріалів була нашої основною прерогативою.

Під час формувального етапу була окреслена динаміка як має формуватись та розвиватись іншомовна компетенція студентів. Процедурою

експерименту, передбачалось, що у КГ навчання заняття будуть проводитись у звичайному форматі, із максимальною залученістю матеріалів та відсутності фокусу на розмовному мовленні в груповому форматі. Натомість, в ЕГ навчальний план був видозмінений, а сам процес уроку «перебудований» на основі методики Dogme approach, ціль і задача якого уникнути можливості підготовленого монологічного мовлення на противагу якого виступає спонтанність та комунікація у команді.

Формувальний етап проводився II семестру 2024-2025 навчального року на базі Запорізького національного університету. У дослідженні взяли участь 20 студентів 4 курсу спеціальності «Іноземна філологія» та 10 викладачів іноземної мови.

Головною ціллю підсумкового етапу було підбиття підсумків роботи на базі педагогічної практики за комунікативною методикою Dogme approach, збір та оброблення даних тестування студентів, фінальне опитування викладачів і визначення доцільності та ефективності впровадження методики Dogme approach у навчальний процес для формування іншомовної комунікативної компетенції фахівців. Слід зазначити, що добір КГ та ЕГ здійснювався за однаковим принципом рівноцінності та схожості навчальних умов. А саме: навчання за ідентичними, адаптивними навчальними програмами та майже однаковий рівень володіння іноземною мовою.

Під час констатувального етапу експерименту нами було визначено та окреслено реальне використання теоретичних засад на базі методики Dogme approach у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції.

Як показав особистий педагогічний досвід під час ведення практики, залучення комунікативних засад та об’єднання студентів задля покращення комунікативних професійних навичок може супроводжуватись певними недоліками та труднощами під час використання методичних засад. З метою прояснення та подальшого розуміння реальної ситуації нами було проведено опитування викладачів іноземних мов з різним педагогічним стажем. Результати анкетування, показали що переважна кількість викладачів, 90%

вважають доцільним використання сучасних комунікативних методик для навчання майбутніх фахівців. Лише 10%, проголосували що слідування традиційним методам викладання більш вдалим.

Більшій кількості викладачів комунікативний метод без навантаження матеріалами та тримаючи фокус на автентичності мови здався дуже інноваційним, 40 % опитаних поділились що вони мали досвід «пілотного» проєкту залучення теоретичних баз цієї методики на своїх заняттях. Інша група викладачів, 30 % в анкетуванні зазначили що це доволі таки цікавий та новий досвід і для них, і для студентів, проте не певні чи цей метод буде краще та «надійніше» ніж CLT (детальніше про це у підрозділі 1.1). Решта опитуваних, 20% певні що більшість нових методик мають бути опанованими для постійного прогресу і обізнаності в науково-методичному просторі. Таким чином, можна відслідкувати що увага та зацікавленість викладачів до імплементування методики Dogme approach до навчального процесу поступово зростає.

На цьому ж етапі було проведене опитування студентів для визначення їх ставлення до інновацій та комунікативних методик задля ефективної іншомовної комунікативної компетенції. Результати свідчать, що 85% впевнені що слідування загальноєвропейським педагогічним стандартам та сучасним методам у майбутньому може вплинути навіть на кращу інтеграцію у соціокультурне середовище. Інші, 65% опитуваних стверджують що зовсім інший формат навчання зможе додати мотивації для опанування іноземної мови. 70% відсотків студентів зацікавлені аби спробувати проте не певні чи буде їм ефективніше вчитись.

Підрахунки рівнів готовності студентів до навчання за комунікативною методикою Dogme approach, свідчать що 22% студентів мають високий рівень психологічної готовності, інші 61% мають достатній рівень, а 17% опитуваних мають низький рівень. Загалом, можна стверджувати про позитивне відношення до впровадження нових технологій навчання та готовність студентів максимально застосовувати комунікативні форми навчання. Рівні

сформованості іншомовної комунікативної компетенції майбутніх філологів були встановлені нами емпірично за принципом розподілу 100% шкали балів, яку опитувачі могли отримати за результатами тесту, становила 100. Надалі, нами було виконано наступний розподіл:

Результати отриманих відповідей, показали що студенти-філологи обізнані та володіють навчальним матеріалом у межах програм на достатньо високому рівні. Середні показники свідчать, що рівень сформованості іншомовної компетенції відповідає рівню B2, у деяких студентів навіть B2+. Це доводять гарні оцінки за тестування та загалом обговорення під час занять, побудованих на комунікативній методиці. Слід також зазначити про міждисциплінарні знання, володіння якими студенти висвітлили під час обговорення (див. Рисунок 3.1).

Також, під час перевірки навичок сприйняття мови на слух та навичок написання текстів мовою що вивчається майбутні фахівці продемонстрували дуже гарні результати. Проте, незважаючи на вдалі підсумки перевірки, було виявлено що навички іншомовної комунікативної компетенції не на такому ж високому рівні, як аудіальні та писемні. Після здійсненого нами обрахування, було виявлено, що близько 58 % студентів не можуть підтримувати розмову у розподілених групах на будь-яку тематику що свідчить про низькій рівень сформованості комунікативної компетенції.

Наступним етапом експериментального навчання було застосування теоретичних та практичних засад комунікативної методики Dogme approach. Залучення автентики до занять включало в себе створення штучного мовного середовища, розподілення студентів на дискусійні групи без перевантаження матеріалами і зміщення головної ролі викладача на другорядну. Тобто, викладач не ініціює продовження бесіди питаннями до кожного учня, бо самі студенти під час обговорення задають один одному дискусійні питання та зацікавлені у продовженні та розвитку діалогу. Таким чином, це допомагає залучити до процесу кожного, обрати мовленнєву поведінку і безперечно створює умови для розвитку групової роботи та пошуку спільних рішень.

Запровадження комунікативної методики Dogme approach з фокусом на спонтанності та природньому плину уроку, за нашими спостереженнями допомагало підвищувати мотивацію студентів. Також ключовим моментом є розвиток глибинного пізнання мови майбутніми філологами в ЕГ.

Нами було помічено, що учнівський запал та мотивація навчатись не зникала навіть і після занять, адже згодом, для виконання домашнього завдання студенти з власної ініціативи розподілялись на дискусійні групи для кращого розуміння та ефективної роботи кожного. Слід зазначити, що формування та «привиття» навичок роботи у команді, проявлення ініціативності та креативного підходу є основою формування професійної іншомовної компетенції, якими студенти мають оволодіти якнайкраще. Після завершення педагогічного експерименту на базі магістерської викладацької практики можемо повідомити, що залученість у навчальний процес, підвищення загальної успішності студентів та розвиток пізнавального інтересу до предмету загалом значно збільшився. Цінним зауваженням до цього є бажання студентів навчатись за методикою Dogme approach і надалі, що беззаперечно вказує на те що цей метод є дієвий і ефективний.

Викладачі, котрі увесь час напротязі експерименту спостерігали за навчальним процесом, також дійшли до думки що ця комунікативна методика вартує уваги та детального вивчення для опанування та викладання на основі її теоретичних засад. У фінальному опитуванні викладачі зазначили, що різниця між CLT та методикою Dogme approach під час практики більш яскраво висвітлена і також прийшли до висновків що метод винайденим Скоттом Торнбері є сучаснішим та підходящим для викладання майбутнім філологам.

Зазначимо, що результати експериментального дослідження свідчать про ефективнсіть та доцільність використання коумнікативної методики Dogme approach для формування іншомовної професійної компетенції майбутніх студентів-філологів. Це демонструють дані зрізів рівня комунікативної компетенції. Основні показники наведено в табл.3.1.

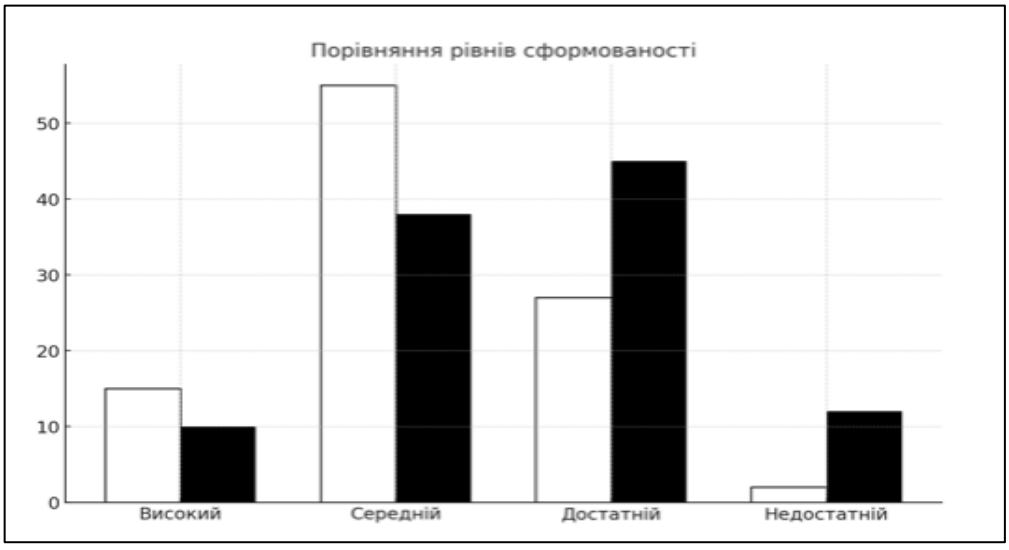
Таблиця 3. 1

Результати тестування щодо рівня сформованості комунікативної компетентності

Рівень сформо-ваності	До експериментального навчання				Після експериментального навчання			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Високий (відмінно)	8	4	10	6	30	16	16	9
Середній (добре)	51	28	53	30	101	55	60	34
Достатній (задовільно)	90	49	85	48	51	28	79	45
Низький (незадов.)	35	19	28	16	2	1	21	12

Рисунок 3.1

Результати тестування щодо рівня сформованості комунікативної компетентності

□Експериментальна група після експерименту
■ Контрольна група після експерименту

3.2 Методи та прийоми реалізації Dogme approach

Залучення методу Dogme approach у навчальному процесі може дозволити викладачам організувати доцільну та ефективну взаємодію під час дискусії та сприяти формуванню впевненості студентів розвиватись самостійно : вміти підібрати слова та вдало висловитись навіть якщо тема не зовсім знайома без допомоги вчителя. Викладач також має заохочувати студентів до використання мови з більш складними (в залежності від їхнього рівня володіння мовою) мовними одиницями для вивчення нового та забезпечення ефективного навчання [Thornburry, Meddigns, 2009].

Нами досліджено і на практиці перевірені можливі методи та шляхи для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх студентів-філологів з використанням практичних технологій методики Dogme approach. Проте, перш за все слід зазначити доцільність та ефективність впровадження сучасних технологій та прийомів до процесу навчання та підготовки майбутніх фахівців. Залучення цих же методів має бути дидактично та методично обґрунтоване, а викладачі мають володіти знаннями та навичками викладання для формування комунікативної компетенції.

Проаналізувавши теоретичні аспекти та провівши експериментальне навчання за методикою Dogme approach, ми змогли виокремити методи, прийоми реалізації та імплементування сучасних технологій навчання для формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців. На нашу думку, однією з найефективніших методів набуття професійних умінь та навичок для досягнення високих комунікативних цілей є взаємодія учнів між собою без постійної «опори» вчителя з розвитком бесіди та формуванням додаткових запитань. Звичайно, аби налагодити таку форму комунікації та навчальний процес загалом, викладач має володіти не лише якісною теоретичною базою, а й бути обізнаним у практичних аспектах комунікативного методу Dogme approach. Ключовим моментом є демонстрація нової ролі студентам. На відміну від традиційних методів викладання, де вчитель акцентує увагу на собі та є мозговим центром уроку, звичайно

говорячи більше за учня, в методиці Dogme approach все зовсім навпаки. І тут для утримання контролю важливо визначити ефективний стиль управління процесом.

Загалом, визначають 4 стилі управління:

1) ліберальний;

2) авторитарний;

3) демократичний;

4) дипломатичний.

Опанувавши теоретичну базу комунікативного методу та провівши педагогічний експеримент ми дійшли до висновку що використовуючи поєднання ліберального та демократичного стилю викладання є більш ефективним та доцільним. Звичайно, авторитарний стиль не може бути імплементованим до цієї методики, де фокус робиться навпаки на зміні ролей між студентами та викладачами та певної свободою. Дипломатичний стиль ведення слід використовувати під час напружених та конфліктних ситуацій тому тут також він є неактуальним. Загалом, на нашу думку навчання з постійної взаємодією учасників навчального процесу у груповому форматі, саме як і було під час нашого педагогічного експерименту є найефективнішим. Адже, реалізація комунікативних технологій навчання з використанням автентичних матеріалів і спільною роботою над опануванням нового формує мотивацію та бажання розвиватись і здобувати знання.

Загалом, основною метою та завданням закладів здобуття вищої освіти є мотивація до формування навчально-пізнавальної компетентності студентів та їхнє активне заохочення до глибинного пізнання мови. На нашу думку, цілеспрямоване формування навчально-пізнавальної компетентності має запроваджуватись як можна раніше адже саме у цей час яскраво розвивається особистість, а згодом вже і професіонал.

Безперечно, пізнавальна та інтелектуальна компетентності формуються завдяки інтерактивним вправам, прийомам, ситуаціям на розвиток мовлення і т.д. Ми впевнені, що саме вміле та якісне використання комунікативних засад

на основі методики Dogme approach активізують залученість студентів в процес пізнання мови. В свою чергу це сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності завдяки фокусу на автентиці без надмірного використання підручників.

В цілому, для спонукання розвитку інтелектуальних, творчих здібностей, самореалізації студентів та пізнавальності слід використовувати різну кількість та зміст вправ. Серед основних та використаних під час педагогічного експерименту ми виділили: розвивальні, навчальні, інтелектуальні, пізнавальні. Проте, найважливішим завданням слід зазначити інтерактивні види. Адже, саме з використанням інтерактивних видів передбачає залучення усіх учасників до обговорення саме в розподілених дискусійних групах. Інтерактивне завдання ніби підвищує цінність розмовного діалектичного мовлення під час якого відбувається взаємодія студентів між собою. На нашу думку, це цінний та важливий підхід який унеможливлює відволікання студентів та проявляти пасивність в активному процесі навчання.

Тобто, спільна робота студентів, їхні обговорення та обмін думками в процесі опанування матеріалу є основною характеристикою важливості впровадження комунікативного методу Dogme approach.

Студенти відчувають та знають що вони почуті, а їхнє бачення та сприйняття тієї чи іншої ситуації цінне для інших. Важливо зазначити, що такий метод навчання демонструє що фокус робиться на аналізі та слідуванню потреб та інтересів учнів.

Під час проведення педагогічного експерименту, нами були використані різноманітні ігри для стимуляції комунікативних навичок та психологічного зацікавлення новим. Нами було помічено, що навіть пасивні студенти які на початку не виявляли ніякої зацікавленості одними з перших проявили активність та включились до загального процесу. Тобто, на когнітивному рівні, було відчуття чогось невідомого і надалі це стало одним з керуючих інструментів, студенти охоче брали участь в обговореннях бо знали що буде щось невідоме і це було певною мотивацією для вивчення.

Загалом, поняття гра трактується як інтерактивна діяльність, ціль та задача якої не «розважити» студентів, а активувати їхнє креативне мислення для практики та засвоєння отриманих теоретичних знань. Гра у навчальному процесі важлива тим, що знімається в першу чергу запланованість та слідування вказівками підручника і тут в силу вступає спонтанність яка є основою методики Dogme approach. Звичайно, сутністю будь-якої гри є об'єднання учасників та прикладання їхніх зусиль для отримання гарних результатів під час командної роботи. Студенти мають спільну «проблему» для вирішення і завдяки діалогічному мовленню вдосконалюють загалом комунікативні компетентності [Вітвицька 2013].

Провівши педагогічний експеримент основою якого була методика Скотта Торнбері та використання ігор не задля гейміфікації, а для уникнення стереотипності та поодиноких індивідуальних відповідей, ми дійшли до висновку що цей метод впровадження є успішним. В першу чергу покращується взаємодія учасників, а питання які провокують дискусію утворюють полілог і розширюють мислення.

Методисти-дослідники виокремлюють 3 основних етапи організації та проведення ігор під час занять:

1) підготовчий етап;

2) етап реалізації;

3) етап аналізування гри та обговорення

Під час підготовчого етапу нами було обрано кількість та перелік інтерактивних завдань для використання у подальшому під час занять. Важливим пунктом для нас було аби завдання корелювались з метою та ціллю уроку, надалі гра презентувалась студентам. Етап реалізації передбачав роботу учнів над головним завданням гри, їхні думки, мозговий штурм і міжгрупові обговорення. Наприкінці виконання інтерактивної вправи, аналізували отримані результати та проводили саморефлексію які моменти вдались, а над якими ще слід буде попрацювати.

Опираючись на методичні поради та приклади, нами було використано гру, запропоновану О. Тур під назвою «Двобій науковців». Цінність цієї інтерактивної вправи полягала у поступовому формуванні професійної комунікативної компетенції студентів з використанням методики Dogme approach через науково-дослідницьку діяльність в форматі дискусій. Студенти були розподілені на групи і їхнім завданням було за відведений час (5-10 хвилин) висвітлити та в подальшому обговорити методи науково-дослідницької діяльності та їхні назви. Згодом, учасники команд озвучили результати та обмінялись думками між групами. Нашим завданням, як викладачів було занотувати можливі помилки без перебивання дискусії і наприкінці разом обговорити та виправити неточності [Тур 2015].

Після обговорення результатів учні висловили свої думки та аргументували які методи вони вважають ефективними та популярними. Викладач винесла результати команд до таблиці для формування загального рейтингу. Слід зазначити, що мета формування рейтингової таблиці є звичайно розуміння правильності чи точностей відповідей, проте важливим також аспектом є формування мотивації та правильного змагання груп для розвитку командної роботи. І також, викладач не називає усі правильні відповіді адже за цим стоїть третій рівень цього завдання де групи ще раз розподіляються на «оптимістів» та «песимістів. Ці зміни обумовлені аби студенти могли адаптуватись до командної роботи з різними людьми та продовжувати розвивати вдалу комунікацію. Учасники висловлюють свої думки залежно від підгруп і зазначають методи які корелюються з їхніми підгрупами.

Завершальним етапом було підбиття загальних підсумків, рефлексія та опитування студентів які моменти сподобались/не сподобались і чи була ця вправа їм корисна.

Під час розвитку комунікативної методики зазвичай існує одна важлива ціль використовувати як можна більше комунікативних конструкцій. Проте, під час нашого педагогічного експерименту, ми зрозуміли що навіть почуті та використані в мовленні словосполучення та вирази високого рівня забувались

студентами. Це було виявлено на «екваторі» нашого дослідження під час перевірочного опитування опанованого матеріалу. Тому, нами було запроваджено нове правило наших спільних занять, а саме повторення раніше вивчених теоретичних основ та максимальне їхнє використання за принципом recycling (додаткове залучення використаних раніше матеріалів в іншому форматі) в рамках методики Dogme approach.

Одним з прийомів реалізації запланованого було використання занотованих нами слів, значення яких студенти уточнювали під час обговорення або неправильно вимовляли. Таким чином, суть нашої роботи полягала у розподілені студентів на дві команди, де кожен учасник отримував декілька карток зі словами і їхня задача була пояснити слова своїм напарникам. Для залучення кожного та глибинного обговорення ми ускладнили задачу і додали до інструктажу ще одне правило. Студент А1, який зрозумів значення слова та представив його дефініцію має запитати студента А2, з іншої групи та почути детальну відповідь яка має бути пов'язана з темою уроку де це слово вживалось. Також були обрані «судді» від кожної команди для фіксації питань та влучності сказаного. Так як під час нашої співпраці ми встигли опанувати багато цікавих тем, нам важливо було впевнитись що студенти розуміють та пам'ятають викладений раніше матеріал.

Під час етапу підбиття підсумків результати обговорювались спільно, судді виражали свої думки стосовно відповідей інших: чи чітко була надана відповідь на запитання, чи правильно вказана тема лексики, наявність помилок та аргументація. Тобто, суть такого методу полягає у тому, що свобода комунікації та роботи у групі, на основі методики Dogme approach, допомагає формувати професійну комунікативну компетенцію. Адже, учні самі себе контролюють, дослухаються до зауважень інших учасників команди, бо у них всіх одна ціль: найякісніше підготувати себе до опанування важливими компетенціями майбутнього фахівця мови – філолога.

Слід також зазначити про важливість застосування технологічно-інноваційного методу навчання іноземній мові. На нашу думку, використання

інтерактивних онлайн платформ є актуальним на всіх рівнях опанування іноземною мовою і для практики запам'ятовування або повтору матеріалу цей метод є одним з найефективнішим. Під час підготовки до занять, ми провели аналіз та відібрали доцільні до використання онлайн ресурси за певними критеріями:

1) адаптивність до рівня та коррелятивність з темами та ціллю занять;

2) безкоштовний доступ для виконання вправ студентами також під час домашнього завдання;

3) легке та зрозуміле користування без знання мов програмування [Майєр, Коваль 2019].

Найбільше сподобалось і студентам, і викладачам використання технічного, інтерактивного ресурсу Wordwall: https://wordwall.net/community.

Цей застосунок допомагає створювати цікаві завдання та дидактичні ігри які на нашу думку є одними з важливих інструментів залучення на уроці для формування іншомовної комунікативної компетенції. Нами було розроблені картки з лексикою до певних тем уроку, дискусійні питання для обговорення та вправи на пошук помилок та їхнє виправлення. Важливо додати, що цей інтерактивний сайт націлений саме на розвиток комунікативних навичок без гейміфікації процесу, що на нашу думку просто неприпустимо під час вивчення, тим паче з майбутніми фахівцями. Нижче наведено приклад завдань розроблених нами для педагогічного експерименту з сайту *Wordwall.*

Рисунок 3.2

Приклад вправи для рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів

Рис. 3.2 свідчить про доцільність використання для повтору опанованих раніше слів для утворення студентами з ними комунікативних конструкцій.

Рисунок 3.3

Приклад дискусійних питань для розвитку комунікативних навичок

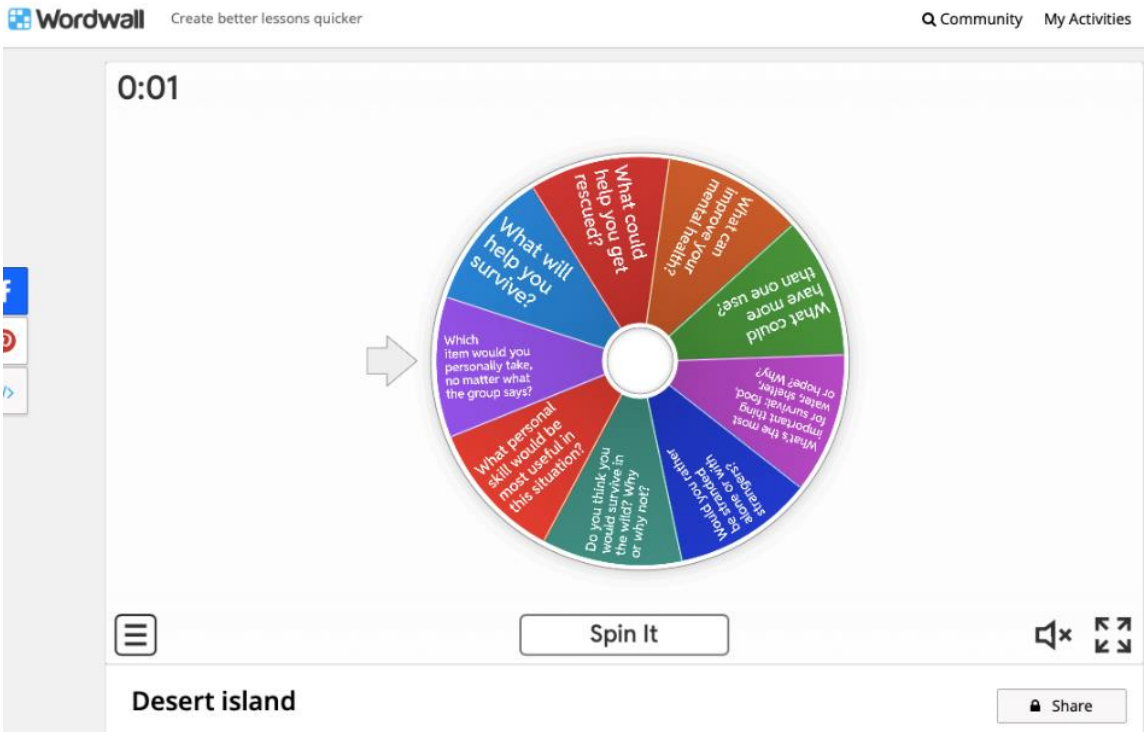

Рис. 3.3 свідчить про важливість обговорення та дискусії у груповому форматі з будь-яких тем для розвитку всебічності майбутнього фахівця-філолога.

Саме ця вправа була прикладом підготовки до креативного проєкту який студенти мали були підготувати протягом заняття на тему «*Surviving on the deserted island».* Лексична мета полягала в опрацюванні вокабуляру та загалом комунікативних конструкцій на острівну тематику, раціон «Робінзона Крузо», проведення часу і т.д. Задачею граматичної мети було повторення та імплементування граматичних моделей умовних часів у розмовне мовлення: second, third, mixed conditionals (другий, третій, змішані умови). Нами було помічено, що теоретично студенти володіють гарною базою знань, проте в мовленні виникали помилки. Тому нашою метою було створити креативне завдання на розв'язання його звичайно потрібна була групова робота і максимальна практика граматичного матеріалу. Нижче поданий інструктаж цього завдання:

You are stranded on a desert island.

You survived a plane crash with a small group of people (your team). There is no phone signal and no way to contact the outside world. You don't know how long you'll have to survive on the island.

Your task:

Create a list of 12 items that survived the crash.

As a group, choose only 5 items to take with you.

You have 5 minutes to discuss and agree. Be ready to present and explain your choices and further actions to your colleagues of another team.

3.3 Аналіз результатів експерименту

Метою нашого педагогічного експерименту було перевірити доцільність залучення теоретичних аспектів комунікативної методики Dogme approach для формування професійної компетенції майбутніх фахівців-філологів. Нами було опрацьовані та проаналізовані результати тестування студентів та обговорені з викладачами майбутні впровадження методичних конструкцій для занять. Методи та прийоми які були реалізовані нами спрямовані на розвиток творчого та неординарного мислення, підвищення мотивації до вивчення мови та формування необхідних професійних умінь та навичок. Реалізація цих методів відбувалась через поєднання різних форм роботи: групові дискусії, проєкти, тренувальні завдання на асинхронність перекладу, інтерактивні вправи для імплементування опанованого матеріалу в розмовне мовлення.

Орієнтуючись на теоретичні засади методики Dogme approach, та маючи практичний досвід використання сучасних методичних елементів під час педагогічного експерименту, ми дійшли до висновку, що ключова роль та цінність на уроці саме студентів.

Навчання за традиційними методами викладання де вчитель займає провідну та основну позицію на занятті вже не є таким актуальним як заняття за сучасними комунікативними методиками де викладач є фасилітатором який «задає» правильний вектор роботи та спрямовує взаємодію в командах для досягнення навчальних цілей. Сучасним студентам доволі таки складно тримати фокус та запам’ятовувати новий матеріал у лекційному форматі, де може знижуватись мотивація, відбуваються прогалини в цільності викладеного матеріалу.

За методикою Скотта Торнбері, ключова мета якої навчити студентів самостійності розуміння матеріалу та самонавчанню у форматі дискусійного обговорення є ефективнішою, ніж традиційна модель навчання. На нашу

думку, підхід, коли студенти діляться між собою вже наявними знаннями в процесі групової дискусії мають вищу мотивацію до здобуття знань, пошуку інформації і чітко усвідомлюють значущість розуміти ключову суть бесіди та реалізацію почутих та отриманих знань у майбутньому вже як фахівці.

При підготовці занять та під час самого навчання нами було використано багато методичних прийомів та методів, проте найдоцільнішим та найефективнішим можемо висвітлити саме інтерактивний метод навчання. Інтерактивний підхід включає в себе поєднання матеріалу який має бути опанованим та інструментів які забезпечують ефективне запам'ятовування для досягнення цілей уроку. Слід зазначити, що підготовка до використання інтерактивного матеріалу для навчання займає декілька етапів:

1) сформованість цілей та мети уроку;

2) написання плану з чітким розмежуванням часу;

3) у разі складної та обширної теми підготовка студентів до її опанування ще до заняття;

4) пошук ресурсів які корелюються з темою, ціллю та метою уроку.

Важливо, аби подача матеріалу була не ускладнена та не навантажена, адже слідуючи методу Dogme approach сприйняття нового має опиратись не на кількість матеріалу, а на якісне опанування нового студентами.

Під час педагогічного експерименту, нами було усвідомлено як сильно впливає якісна підготовка викладача до навчання студентів за сучасними методиками. І звичайно, як чітко має бути сформована та розрізнена межа вчителя та фасилітатора. Важливо також вміння правильно організувати, контролювати роботу та демонструвати принципи партнерства на заняттях, де кожен студент може висловити свою пропозицію яка не буде засуджена чи висміяна, буде цінуватись робота та вклад кожного індивідума у навчальний процес. Для проведення якісних, наповнених ціллю та метою занять які у майбутньому дадуть вдалий поштовх для нових фахівців викладач сам має слідувати певним принципам, цінність та важливість якої студенти будуть усвідомлювати та слідувати. Задача викладача показати що навчання може

бути глибинним і цікавим, тим самим мотивуючи та залучаючи студентів до навчального процесу : брати участь у вправах, не уникати, відповідати на складні питання та усвідомлювати ціль навчання.

Експериментальна група, студенти якої мали можливість працювати без перевантаженості матеріалами з максимальною практикою розмовного, професійного мовлення зазначили, що одним з важливих ресурсів сучасної, нами імплементованої методики є свобода вибору тем навчання. Студенти-філологи, які працювали за обраними темами обговорення, відповідно до їхніх професійних інтересів продемонстрували вдалі результати спільної роботи. Вони активно брали участь в обговореннях, презентували продукт и командної роботи з різноманітних тем, цим самим показуючи ефективність використання сучасної комунікативної методики на заняттях.

При завершенні нашого педагогічного експерименту нами було помічено та звичайно отримано зворотній зв’язок від студентів про належне прийняття методу та оцінення його ефективності. Усне та письмове опитування засвідчило, що учні задоволені своїми результатами роботи, які відчувають та помічають навіть самі, стверджують що їхня впевненість у говорінні та обговоренні різноманітних тем зросла і вони можуть аргументовано виражати думки використовуючи лексичні конструкції. Це ще раз підверджує доцільність використання методики Dogme approach для формування та розвитку іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців.

Звичайно, не всім учасникам вдалось звикнути до нового методу навчання і деяким учням було складно адаптуватись та працювати по-новому. Адже, в групах в більшості випадків відповідають на заняттях активні та комунікативно сміливі студенти, більш пасивні надають перевагу не відповідати взагалі. Наш експеримент показав, що навіть ті студенти, які були пасивними учасниками навчального процесу працювали в групах та були єдиною командою зі сформованими цілями вивчення. Безперечно, ми допускаємо що можуть бути випадки коли студенти можуть не оцінити

використання сучасних комунікативних методик, відчувати невпевненість під час командного обговорення.

Тому, вчителі які планують використовувати на заняттях методику Dogme approach мають заздалегідь бути готовими до можливих труднощів під час адаптації певної кількості студентів та на початкових етапах мають поєднувати теоретичні основи комунікативної методики у поєднані зі систематичними компонентами (залучення схем, карток,аудіо-візуальних компонентів)

Проте, варто пам’ятати що методика Dogme approach не заперечує повноцінне ігнорування автентичних матеріалів, а наголошує на спонтанності та мінімізації опори на плани у підручнику. Натомість, роблячи фокус на природній плинності навчального процесу без обмежуючих лімітів заздалегідь підготовлених матеріалів.

Як ми і зазначали раніше, комунікативний метод Dogme approach буде ефективним та доцільним студентам старших курсів які мають вже гарно сформовану базу знань, розуміють структуру мови та усвідомлюють цінність та важливість розмовного мовлення у процесі формування фахової компетентності. Майбутні фахівці мають реальну потребу на колективній взаємодії з іншими учасниками та вже свідомо проявляють бажання до автентичного використання мови. Процес та стимуляція розвитку живого спілкування під час занять показав вражаючий результат, навіть поза межами уроку студенти ставали ініціаторами бесід один з одним. А так як ми живемо в еру глобалізації та технологій і маємо можливість додаткової комунікації, студенти використовували технічні ресурси для комунікації з учнями з різних країн.

Тобто, такі кейси демонструють що використання теоретичних основ методики Dogme approach не тільки формує комунікативну компетенцію, а й впливає на формування соціокультурного та психологічного аспекту.

Студенти без страху помилитись та засудження думки сміливо виступають ініціаторам дискусій що є важливим для майбутніх фахівців та

їхньої інтеграції в соціокультурне середовище. На нашу думку, це є показником успіху та вдало розвиненої зацікавленості у пізнанні мови студентами.

Отже, спонтанна взаємодія яка є однією з основних функцій Dogme approach, демонструє що це не просто обговорення фактів, це про глибинне розуміння теми розмови, формування навичок переконання, узгодження можливих непорозумінь під час командної роботи. Після педагогічного експерименту, студенти навчились різним формам комунікації, адаптації під час дискусій на невідому тему і розуміння регістру відповідно до різних ситуацій.

Таким чином, аналіз результатів педагогічного експерименту проведеним для студентів-філологів з метою формування іншомовної комунікативної компетенції показав доцільність використання методики Dogme approach. Адже, формування впевненості у процесі дискусії, підвищення рівня комунікативної сформованості, використання автентичного мовлення у професійному спілкуванні все це свідчить про успіх цього методу для використання у вищих навчальних закладах для формування іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів.

ВИСНОВКИ

Основним показником опанування іноземною мовою у вищій школі є наявність сформованої іншомовної комунікативної компетенції, вміння та здатність застосовувати набуті знання в реальних ситуаціях на будь-які теми. Володіння іноземною мовою є ключовим аспектом при працевлаштуванні, що допомагає розширювати соціокультурні, професійні процеси.

Особлива увага надається навчанню студентів-філологів для формування тих якостей якими має володіти добре підготований та навчений фахівець. Тому, на початковому навчальному етапі так важливо надати студентам важливі компетентності які містять у собі вільне володіння іноземною мовою, адаптивність, гнучкість та можливість інтеграції у соціокультурне та мовне середовище. Студенти мають отримати міждисциплінарні теоретичні основи, які будуть вдало закріплені практичною діяльністю з гарними результатами. Тому, для викладачів вищих навчальних закладів так важливо контролювати процес навчання та формування критично необхідних аспектів.

Звичайно, є певні системи та методики, ціль яких сформувати іншомовну комунікативну компетенцію, проте не всі вони можуть корелюватись із сучасними вимогами до філолога. Лінгвісти та викладачі схиляються до спільної думки, що навчання студентів за традиційною моделлю викладання вже не є таким ефективним як це було раніше. Тому, все частіше звертають уваги на методи для розширення творчого потенціалу студентів, формування навичок комунікації та взаємодії в команді.

Одним з таких прогресивних методів вважається концепт Dogme approach, що є певним викликом традиційній системі викладання. Основна мета використання цього методу це розвиток комунікативних навичок які вже були сформовані але не використовувались часто і природнім чином. Наголос робиться на природності, бо ця концепція основана на плинності діалогу без

надмірного використання матеріалів які створюють штучність мовлення та обмежують студентів у вже готових мовних конструкціях підручника.

Результати використання основ цього методу під час педагогічного експерименту мали позитивний вплив та студентів, для яких це був перший досвід занять у новому форматі. Слідуючи теоретичним засадам Dogme approach, для кращої ефективності учні були розподілені на групи, тим самим практикуючи дискусію в групі та поза її межами. Використання такого підходу робить студентів впевненішими під час комунікації, а дискусія стає наповненою та довгоплинною. Опитування показало, що збільшилась мотивація студентів до опанування мови загалом, вони стали більше цікавитись мовними інструментами для кращої комунікації та відмітили важливість самостійного ознайомлення з матеріалом для подальшого обговорення.

Отже, використання методу Dogme approach є доцільним для формування іншомовної компетентності студентів вищих навчальних закладів. Підхід дає учням можливість продемонструвати вже наявні знання, що збільшує мотивацію до вивчення, а формат дискусій допомагає підтримувати живе спілкування тим самим залучаючи усіх учасників навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадюл Л. М., Шостак І. І., Бублик В. В., Дідур Ю. І., Заволока С. І. Кот М. І., Руденко Г. О., Яслинська К. М. Методи та засоби підвищення мовленнєвих компетенцій з іноземної мови в практичній діяльності майбутніх економістів. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 45 с.

2. Барабаш Ю. Удосконалення іншомовної комунікативної компетентності молодих науковців. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 3. С. 91–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_3_11 (дата звернення: 26.07.2025).

3. Жаворонкова В. В. Формування комунікативної компетентності у студентів філологічних факультетів. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. 78 с.

4. Іванюк І. В. ICT and learning tools in secondary education. Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2020. 88 с.

5. Ковбанюк М. Формування соціолінгвістичної компетентності як складника комунікативної мовної компетентності. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2011. Вип. 86. С. 311–319.

6. Костолович Т. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі навчання фонетики й орфоепії. Львів : Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018. 142 с.

7. Кравченко-Дзондза О. Формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення дисциплін філологічного циклу. *Молодь і ринок*. 2014. № 6. С. 98–102.

8. Кухта І. В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Гуманізм та освіта*. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. С. 33–36.

9. Луцан Н. І., Сащенко Є. С., Мушировська Н. В. Формування мовленнєвої компетентності фахівців сфери обслуговування. Одеса : Астропринт, 2017. 125 с.

10. Майєр Н. В., Коваль Т. І. Цифрові засоби для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. Київ : Ленвіт, 2019. 67 с.

11. Мушировська Н. В. Ситуативність як засіб формування соціолінгвістичного та соціокультурного компонентів комунікативної компетентності фахівця. *Наукові записки з педагогіки*. Київ : Інститут педагогічної освіти НАПН України, 2015. С. 55–62.

12. Пахомова Т. О., Надточій Н. О., Клос Л. М. Онлайн-освіта та її ефективність у порівнянні з традиційними методами. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. URL: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/issue/view/19 (дата звернення: 22.10.2025).

13. Пахомова Т. О., Надточій Н. О., Лемик І. М. Переваги та виклики гібридного навчання у вищій школі. *Академічні візії*. 2025. URL: https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1756/1649 (дата звернення: 17.09.2025).

14. Пивоваров В. М. Мовленнєва компетентність як умова саморозвитку особистості. Дніпро : Середняк Т. К., 2010. 56 с.

15. Птушка А. Компетентнісний підхід в освіті. *Освітологічний дискурс*. 2017. URL: https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/1075/916 (дата звернення: 30.07.2025).

16. Сащенко Є. С. Методи та засоби формування іншомовної мовленнєвої компетентності в практичній діяльності майбутніх спеціалістів. *Наукові записки з педагогіки*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2017. С. 47–53.

17. Сорочан Т. М., Дерека К. О. Педагогічні умови розвитку іншомовних комунікативних компетентностей у здобувачів галузі інформаційні технології. Київ : Університет менеджменту освіти НАПН України, 2019. 48 с.

18. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Київ : Інкос, 2006. 248 с.

19. Толочко С. В. Розвиток мовно-комунікативної компетентності викладачів у системі післядипломної освіти. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 41–53.

20. Тур О. М. Методи формування комунікативної компетентності учнів як умови ефективної презентації науково-дослідницької діяльності. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. 41 с.

21. Шарова Т. М., Шаров С. В., Бородихіна О. В. Формування комунікативно-діалогічної компетентності студентів-філологів. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 63 с.

22. Ярмоленко О. Я. Сучасні технології у вивченні іноземної мови. *Гуманізм та освіта*. Вінниця : Вінницький національний технічний університет, 2008. URL: http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Yarmolenko.php (дата звернення: 05.05.2025).

23. Ali I., Ali Z., Ngah E. A review of the use of Dogme ELT method in speaking skills. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 2019. Vol. 6. No. 7. P. 51–57.

24. Allwright R. What do we want teaching materials for. *Currents of Change in English Language Teaching*. Oxford : Oxford University Press, 1990.

25. Assassi T., Benyelles R. Formulaic language for improving communicative competence. *Arab World English Journal*. 2016. Vol. 7. No. 1. P. 163–176.

26. Banegas D. L. Teaching unplugged: is Dogme an innovation or a remake. *Profile: Issues in Teachers' Professional Development*. Bogotá : Universidad Nacional de Colombia, 2012. P. 11–18.

27. Bußmann H. Routledge dictionary of language and linguistics. London : Routledge, 1998. 607 p.

28. Camargo Pongutá D. Using information communication technologies to foster communicative competence in undergraduate education. *Profile: Issues in*

Teachers' Professional Development. 2017. P. 45–53. URL: https://www.redalyc.org/journal/3222/322258746007/html/ (дата звернення: 13.06.2025).

29. Canale M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 2015. P. 1–12.

30. Celce-Murcia M., Brinton D. M., Snow M. A. Teaching English as a second or foreign language. Boston : Heinle Cengage Learning, 2014. 512 p.

31. Chomsky N. Aspects of the theory of syntax. Cambridge : MIT Press, 1965. 261 p.

32. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. Strasbourg : Council of Europe, 2018. URL: https://www.coe.int/en/web/language-policy/home (дата звернення: 15.10.2025).

33. Dörnyei Z. Communicative language teaching in the twenty-first century. *Meaningful Action: Earl Stevick's Influence on Language Teaching*. Cambridge : Cambridge University Press, 2013. P. 161–171.

34. Ellis R. The study of second language acquisition. Oxford : Oxford University Press, 2008. 432 p.

35. Ferrada D., Del Pino M. Communicative competences required in initial teacher training. *Journal of Education and Learning*. 2021. P. 11–20.

36. Freeman D., Johnson K. Reconceptualizing the knowledge-base of language teacher education. *TESOL Quarterly*. 2000. Vol. 34. No. 3. P. 397–417.

37. Fregan N., Maslun A. The Dogme teaching approach: on the benefits of it. URL: https://media.neliti.com/media/publications/628220-the-dogme-teaching-approach-on-the-benef-628427c1.pdf (дата звернення: 27.10.2025).

38. Hymes D. On communicative competence. 1972. URL: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED084673.pdf (дата звернення: 27.10.2025).

39. Jensen K. Intermediality. *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*. Hoboken : Wiley, 2016. Vol. 4. P. 972–983.

40. Kumaravadivelu B. Understanding language teaching: from method to postmethod. London : Routledge, 2006. 296 p.

41. Larsen-Freeman D., Anderson M. Techniques and principles in language teaching. Oxford : Oxford University Press, 2011. 456 p.

42. Meddings L., Thornbury S. Teaching unplugged: Dogme in English language teaching. Peaslake : Delta Publishing, 2009. 104 p.

43. Meddings L., Thornbury S. Teaching unplugged handbook. Peaslake : Delta Publishing, 2011. 120 p.

44. Nation I. S. P., Newton J. Teaching ESL and EFL listening and speaking. London : Routledge, 2009. 321 p.

45. Nguyen Q. N., Bui P. H. The Dogme approach in the post-methods era. *Journal of Language and Education*. 2021. Vol. 3. No. 6. P. 173–184. URL: https://www.researchgate.net/publication/352400015

46. Nunan D. Practical English language teaching. New York : McGraw-Hill, 2003.

47. Nunan D. Task-based language teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 306 p.

48. OECD. Future of education and skills 2030. Paris : OECD Publishing, 2018. 21 p. URL: https://www.oecd.org/education/2030 (дата звернення: 28.08.2025).

49. Richards J. C. Communicative language teaching today. Cambridge : Cambridge University Press, 2015. 210 p.

50. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and methods in language teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 2014. 456 p.

51. Samoilenko M., Vovk O. Enhancing foreign language instruction: the power of pedagogical innovation. *International Journal of Educational Research*. 2020. P. 101–110.

52. Sarani A., Malmir A. The effect of Dogme language teaching on L2 speaking. *Journal of English Language Teaching and Learning*. 2019. No. 24 P. 33–42.

53. Scott D. Go with the flow: Dogme in ELT. *Medium*. 2019. URL: https://medium.com/a-little-more-action-research/go-with-the-flow-part-1-dogme-the-dirtiest-word-in-elt-796ed4b95e8e (дата звернення: 08.06.2025).

54. Sharan S., Shachar H. Language and learning in the cooperative classroom. New York : Springer, 1988. 234 p.

55. Thornbury S. An A–Z of ELT. London : Macmillan, 2018. 60 p.

56. Thornbury S. How to teach speaking. Harlow : Pearson Education, 2005. 254 p.

57. The European indicator of language competence. Brussels : European Commission, 2012. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=URISERV:c11083 (дата звернення: 26.10.2025).

58. Unin N. Bearing P. Brainstorming as a way to approach student-centered learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2016. No. 224. P. 605–612.

59. Ur P. A course in language teaching: practice and theory. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 348 p.

60. Willis J., Willis D. Doing task-based teaching. Oxford : Oxford University Press, 2007. 208 p.

61. Worth A. A Dogme-based approach from the learners' perspective. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/198564304.pdf (дата звернення: 27.10.2025).

62. Zhang C. A review of Dogme approach: principles and practices. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 2020. Vol. 6. No. 7. P. 51–57.

ДОДАТОК А

Рис. 3.4

Приклад вправи для рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів

Рис 3. 4 свідчить про важливість принципу *recycling* (використання раніше опанованих слів для повторного опрацювання)

Рис. 3.5

Приклад використання інтерактивного завдання

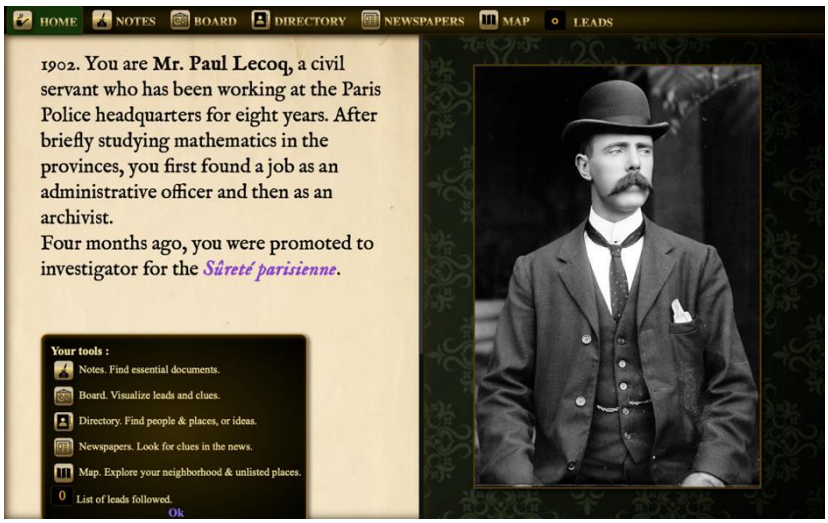

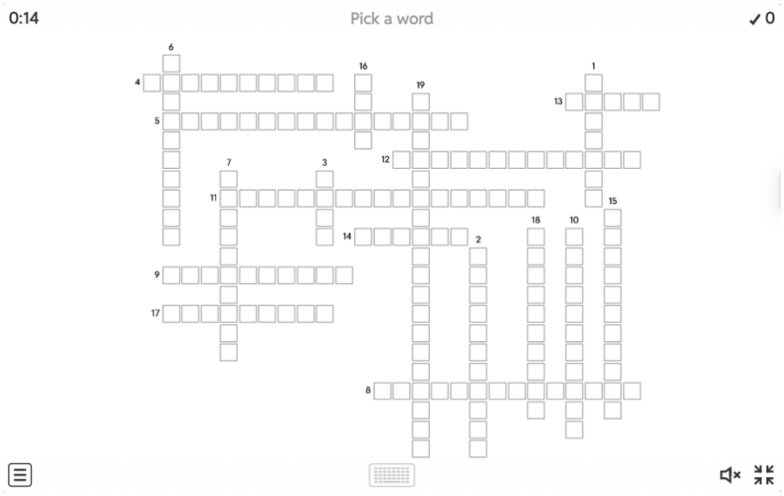

Рис. 3.5 свідчить про важливість використання інтерактивних матеріалів на заняттях для підвищення зацікавленності та мотивації до вивчення. Ця інтерактивна вправа може бути представлена в оффлайн форматі з використанням проектору або ж імлементована у формі завдання-проєкту виконаного студентами та представлена у ході групового обговорення.

Рис. 3.6

Приклад вправи для опрацювання слів з теми "What is inside your car?"

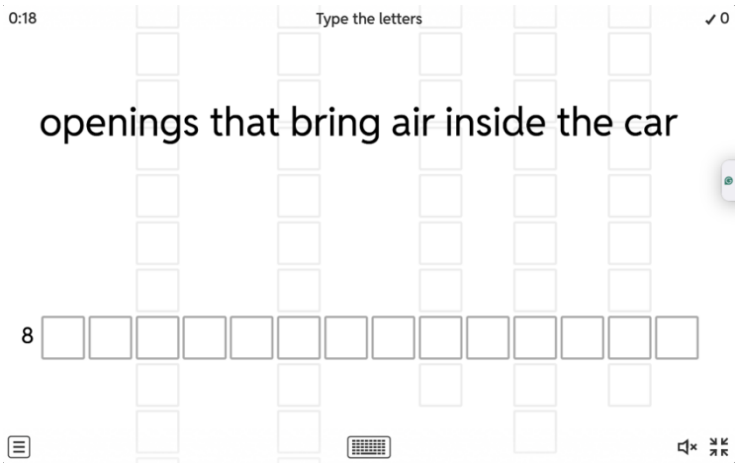

Рис. 3.6 свідчить про різноманітні можливості засвоєння слів у форматі групового завдання з використаням теоретичних основ Dogme approach.

ДОДАТОК Б

Приклад вправ які можуть бути використані на уроці у вигляді карток/або презентованими на технічних ресурсах

1) *WILL OR WON'T?*

I will

…is the most terrible thing I have ever seen.

I can't stand…because…

You wouldn't see me frustrated/unhappy…

I'm not able to…

I wish I could…because…

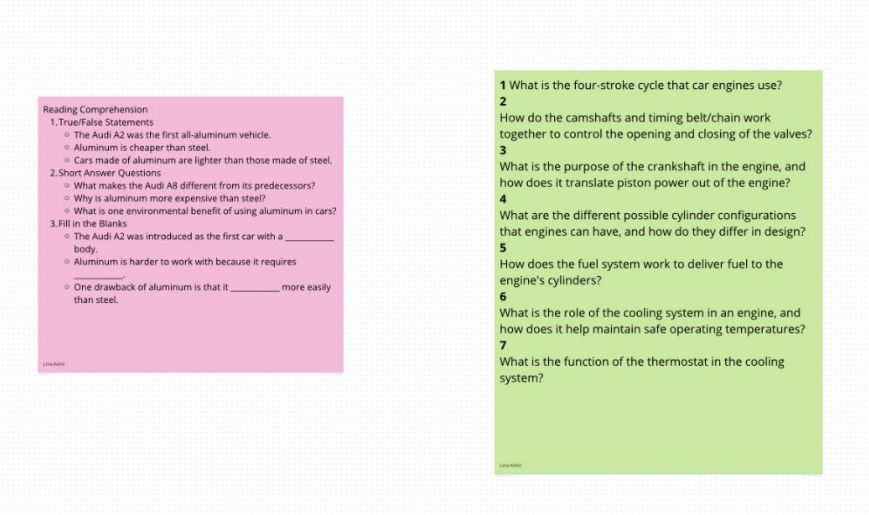
Вчитель пропонує студентам розподілитись на декілька груп для подальшого обговорення у командах. Завдяки карткам учні мають певні мовленнєві конструкції, які вони мають використати у подальшій груповій дискусії. У разі, якщо є можливість для практики писемного мовлення та розвитку креативного підходу, викладач може запропонувати учням підготувати проект/історію створену разом.

2) "*Use your communicative skills to get the plot."*

Для подальшого розвитку іншомовної комунікативної компетенції, учні розподіляються на команди і отримують різні фрагменти одного тексту. Працюючи в групах, обговорюючи та ділячись думками вони мають зрозуміти ключові події. Інша група має таке саме завдання, пізніше на базі прочитаного всі учасники опитують своїх опонентів тим самим краще сприймаючи запропонований текст. Приклади наведені нижче.

Рис.3.7

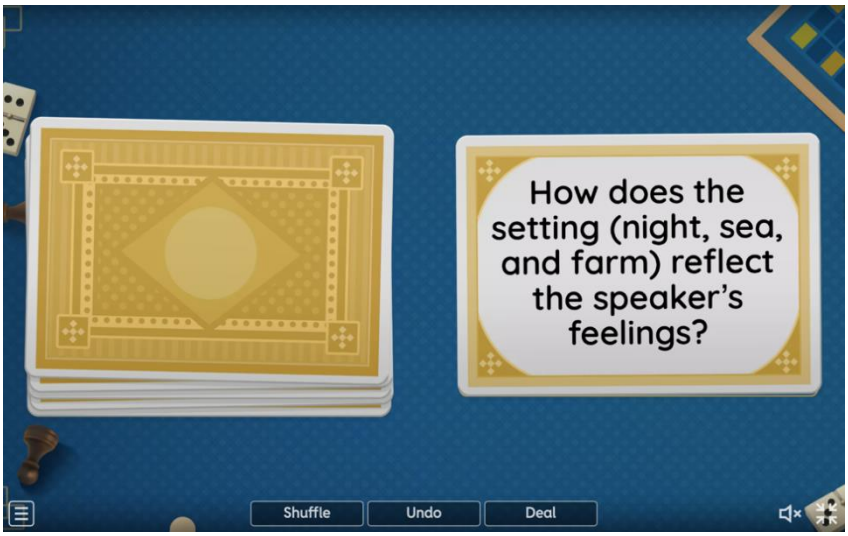
Приклад завдань після прочитаного та розподіленого тексту

Також, для успішної інтеграції в соціокультурне середовище мови що вивчається на заняттях були обговорені літературні твори, читання яких учні підготували заздалегідь, проте обговорювали разом. Перелік вправ наведені нижче.

Рис.3.8

Приклад запитань на перевірку розуміння опанованих текстів

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the process of forming the English-language communicative competence of students of higher education institutions through the implementation of modern Dogme approach methodology.

The subject of research is the methodology of teaching professionally oriented English-language communicative competence to philology students using modern learning technologies

The aim of the research is to develop a linguodidactic model for the formation of foreign-language communicative competence in future philology specialists.

To achieve the stated aim, the following research objectives were set:

1) to define the essence of English-spoken communicative competence;

2) to highlight the specific features of organizing the process of education;

3) to determine the expediency of Dogme approach methodology in foreign language teaching;

4) to verify the effectiveness of Dogme approach within a pedagogical experiment.

The results of the experiment showed that the implementation of modern communicative technologies has a positive effect on educational process in general. Students admit, that their motivation grew, within usage of spontaneous interaction, working in the groups and engaging exercises. It shows that educational aims were achieved and proves that Dogme approach helps in forming of high level of English-language communicative competence.

Key-words: *English-language communicative competence, Dogme approach, communicative language teaching, linguodidactic model, professionally oriented English, higher education, philology students, modern learning technologies, spontaneous interaction, pedagogical experiment*

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Козиряцька Ліна Сергіївна, студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання денна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти lkozuryatskaya@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Dogme approach в формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) Козиряцька Ліна Сергіївна